

İnal Cem Aşkun* ile Türkiye’de Medya ve İletişim Çalışmaları Üzerine Söyleşi

Söyleşi ve Düzenleme: Hediyeullah Aydeniz*

Hocam merhabalar. Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesinin hikâyesini kişisel hikâyenizle birleştirerek kayda almak istiyoruz. Ancak öncelikle, yaygın kaynaklarda yeterli malumat olmayan biyografinizle başlayalım isterseniz. İnal Cem Aşkun kimdir?

Şimdi kısaca bahsedeyim. Ben 10 Temmuz 1942 Sivas doğumluyum. Babam araştırmacı, yazar, şair ve kırk yıllık Türk dili ve edebiyatı öğretmenini olan, aşağı yukarı otuza yakın çalışması, kitabı olan Sivas kültürüne çok büyük ağırlık vermiş olan Vehbi Cem Aşkun’dur. Edebiyat ansiklopedilerinde yeri vardır kendisinin. Hatta en son radyolarda okunan Saadettin Kaynak’ın “Ne dert kalır ne hüznün / Bir sudur akar zaman / Seni ilk gördüğüm gün / Dedim ah benim olsan” şiirinin yazarı da babamdır. TRT’de bu şarkının güfte yazarı bilinmiyordu rahmetli Cinnüçen Tanrıkorur bize derse gelmişti Eskişehir’e. Ona söyledim. “Aman bu çok önemli bir bilgi, TRT’de bilinmeyen şarkılar içinde” dedi. Onun üzerine TRT’ye başvurular ve güfte yazarının Vehbi Cem Aşkun olduğu tespit edildi. Böyle hem öğretmen hem şair bir adamın çocuğuyum. Evimizdeki ortam böyleydi. İlkokulun ilk üç senesini Sivas’ta, o zamanki adıyla İsmet Paşa İlkokulu’nda okudum. Babam basında yazı yazardı, basınla ilişkisi vardı. Sonra Demokrat Parti iktidarı gelince babamı Erzincan’a sürdüler. Babam Erzincan’a gitti orada bir sene Sivas’a gitti geldi sonra 1951’de biz de Erzincan’a gittik. Erzincan’da bu sefer İnönü

* Prof. Dr., Emekli Öğretim Üyesi, Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi

* Doç. Dr., Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi, haydeniz@marmara.edu.tr, orcid: 0000-0003-4481-632X

İlkokulu'na gittim. İki sene orada okuduk, orayı bitirdik. Sonra babamın tayini Erzincan'dan Eskişehir'e yapıldı. 53'te Eskişehir'e geldik ve ortaokul birinci sınıfa Eskişehir Atatürk Lisesinde başladım, o zaman onun da ismi Eskişehir Lisesiydi; sonra babam ona müdahale etti Atatürk ismini eklettiler. Atatürk'ün ilk geldiği lisedir orası. Orta-1'e orada başladım. Bir sene sonra ismi Atatürk Lisesi oldu. Ortaokul'dan sonra aynı okulda liseye başladım. Sonra babam lisede beni zorla fen şubesine yazdırdı. Ben fen şubesine gitmek istemiyordum çünkü fen kültürüne pek aşına değilimdir. Babam "Yok ben edebiyatın çok şeyini çektim sen de çekme" dedi. İstemediğim halde fen şubesine gittim ve çok sıkıntılı bir lise-2 geçirdim. Atlattık sonra, o zaman da herkes mühendis olmaya meraklı. Hem de inşaat mühendisi olmaya. Çünkü inşaat mühendisleri o zaman yevmiye 100 lira alıyorlarmış. Çok büyük para. Babam da 300-400 lira maaş alıyor. Nihayetinde bitirdim liseyi. Ortadoğu Teknik Üniversitesi'ne başvurduğum fakat Ortadoğu o zaman bana uymadı, kazandığım halde "ben burada okumam" dedim. Ankara'da okumak işime gelmedi. İstanbul'a gidecektim, o zaman böyle genel üniversite sınavı yok her üniversite kendi yapıyor sınavını. Babama dedim ki "sen beni İstanbul'da bir bırak da -tek dersten hazırlık kursları var- ona devam edeyim. Bakayım ben İstanbul'da okuyabilecek miyim?". "Olur" dedi. Sirkeci'de bir otele beni yerleştirdi. Babamı Haydarpaşa'dan Eskişehir'e yolcu ettikten sonra bütün İstanbul başıma çöktü. İlk intiba olarak "ben bu şehirde kesinlikle okuyamam" dedim. İlk yazdığım mektupta "baba ben burada okuyamayacağım, girerim sınava da okuyacağımı zannetmiyorum" dedim. O sırada Eskişehir'de rahmetli Oran Oğuz'un kuruculuğunu yaptığı İktisat ve Ticaret Yüksek Okulu'nda okudum. 1958'de başlamıştı, orası yüksek ticaret okulu idi ve 59'da, akademi oldular İstanbul, Eskişehir, Ankara, İzmir. Bizimki de Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi (EİTİA) oldu. Hiç aklımda yok benim ticaret tahsili yapmak. Aileme "ben sizin yanınızda okuyacağım, yurtlarda okuyamam" dedim. "Peki oğlum, nasıl istersen. Ben ceketimi satar okuturum" dedi babam. "Yok, ceketini satmana gerek yok, ben Eskişehir'de okuyacağım" dedim. Girdim sınava Teknik Üniversite'nin makine mühendisliği yedeklerinde çıkmış ismim. Babamın orada öğrencileri vardı asistan. Babama dediler ki "hocam kardeşimize sıra gelir çok kişi gelmiyor zaten". "Yok yok ben İstanbul'a gitmeyeceğim" dedim ve Eskişehir'e geldim, iyi de bir puanla Eskişehir'i kazandım ve akademiye başladım. İlk derse girdiğimizde işletme hocası, sonra benim de hocam oldu, Suat Keskin geldi. O zaman Akademi, İşçi Bulma Kurumunun yatakhaneindeydi. Bir katta kütüphane ve sınıf var. Üst kat da idarenin yeri ve orada oturuyoruz. Girdi adamcağz işletme dersine, "Bu okula niye geldiniz?" dedi. Böyle deyince hakikaten şaşırık, biz hakikaten niye geldik bu okula? Çünkü ortaokulda lisede, kimse demez bu liseye niye geldiniz diye. Böyle bakıyoruz. "Söylesene" dedi "bu okula niye geldin" öndekine. O da korka korka muhasebeci olmaya geldim. "Sen niye geldin?" Herkes levhadan söylüyor bir şeyler. Affedersin "bu okula bir şey olmaya gelmediniz. Niye geldiniz biliyor

musunuz?” dedi. “Bu okula düşünmeyi öğrenmeye geldiniz. Ama nasıl düşünmeyi? Derin düşünmeyi öğrenmeye geldiniz. İşte onu hallederseniz o zaman bütün bu şeylerin hepsini yaparsınız. Ama bu düşünmeyi öğrenemezsiniz sizden bir şey olmaz” dedi. Bakın aşağı yukarı 60 küsur sene geçti, hiç bunu unutmadım ben. Yükseköğretime düşünmeyi öğrenmek için gelinir. Zaten öğretim kademeleri de bunu gösterir. İlköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim aslında düşünce seviyelerini gösterir. İlkokuldaki adamın düşünceleri daha yalındır, daha sadedir, basittir. Onun için ben çocuklara derim ki para kazanmak istiyorsanız ilkokul tahsili yeter. Eğer iş yapacaksanız ona da lise tahsili yeter. Ama hakikaten bir meslek sahibi olacaksanız o zaman üniversite tahsili yapmak lazım. Çünkü onun düşüncesini edinmek lazım. Fakat maalesef bizim eğitimimizde düşünce üzerine bir çalışma yok. Ben derim, 10- 12 senelik eğitimde en değerli kısım ilkokul 1 ve 2’dir. Birinci sınıfta alfabeyi öğretirler, ikinci sınıfta çarpım cetveli. Ondan sonraki derslerin hayatla hiçbir bağlantısı olmaz. Hocalar girerler çıkarlar hepsi hafızadan girer çıkar sonunda. Hatta sene bittiğinde çocuklar yakarlardı kitapları, kurtulduk sunlardan diye.

Hocam bu eğitim meselesini konuşuruz ama ben aile kısmına tekrar gelmek istiyorum.

Tamam, şimdi oraya geleceğim. Erzincan’dan sonra geldiğimiz Eskişehir’de ortaokula başladım. Babam Atatürk Lisesi’nde edebiyat öğretmeni, Türkçe edebiyata girdi ve o sırada şimdiki belediye başkanı Yılmaz Büyükerşen *Sakarya Gazetesi*’nde çalışıyordu. Babamın çok iyi bir öğrencisiydi. Babam da benim topluma girmemi istiyor. Ben aslında içe kapanık bir insandım, insanlarla fazla teması olan bir insan değildim. Demiş ki Yılmaz’a “İnal’ı gazeteye alalım”. “Olur, hocam” demiş. Ben 1961 yılında *Sakarya Gazetesi*’nde muhabir olarak çalışmaya başladım, iyi de not tutardım ve birden gazeteciler arasında farklı bir muhabirlik yapmaya başladım. Bir sene sonra başyazı yazmaya başladım ve aşağı yukarı İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine girene kadar burada çalıştım. Gazeteden sonra 1964’te Akademi’de İşletme Kürsüsü’ne asistan oldum. Doktora hocam da İstanbul İşletme Fakültesi kurucusu rahmetli Mehmet Oruç’tu ve onun yanında dört sene uğraşarak 1968 yılında doktora derecesini aldım. 1967’de de evlenmişim. Doktora derecesini aldığım yıl 1968’in sonbaharında Akademilerin Amerikalılarla bir projesi vardı, bunun sayesinde Michigan State Üniversitesi’nde yüksek lisans için ben de başvururdum ve 1968 yılında Amerika’da yönetim ve organizasyon dalında yüksek lisansa başladım, evli olarak oraya gittim, iki sene orada mastır yaptık. Döndükten sonra Akademi’ye 1970 yılında öğretim görevlisi oldum. Amerika’da bulunurken doçentlik tezimi de hazırlamıştım organizasyon teorileri üzerine. 1971’de gelince doçent oldum, 1972’de de akademi başkan yardımcısı oldum ve 1976 yılında da profesörlük gelmişti, ona başvururdum. 1976 yılının Aralık ayında da Akademi’de profesör unvanı verdiler. Fakat bizim profesörlüğümüz şimdiki gibi değil. Üçlü

kararnameyle oluyordu, Ankara'ya teklif ediliyordu. Millî Eğitim Bakanlığı, hükümet, Cumhurbaşkanı imzalıyordu. Oraya gitti. Oradan da imzalandıktan sonra resmen devlet kadrosunun profesörlüğünü aldım, 1977'de oldu bu. O sırada 1975 yılında bizim Akademi'de Yılmaz Büyükerşen Almanlarla bir proje çalışmasına girdi ve Eskişehir'de Almanlar televizyonla eğitim üzerine bir enstitüsü kuralım dediler. İki yıllık bir proje, Almanlar biz burada eleman yetiştirelim dediler.

Hocam biraz daha aileyi konuşmak istiyorum, Akademi'yi ayrıca konuşacağız. Vehbi Cem Aşkun ismi, anladığım kadarıyla hem şair hem araştırmacı hem öğretmen bir babanın başkan olduğu, etkili olduğu aile ortamınız var, biraz da kardeşlerden ve anneden bahsetsek...

Kardeşler şöyle, bir abim var, babamın ilk eşi vefat etmişti, ondan bir oğlu vardı, Oğuz Tekin Aşkun. O biraz şeydi, biraz haylazdı, ortaokulu zor bitirdi, çok futbol oynardı aynı zamanda. Sivas'taki bir takımda futbol oynardı. Sonra PTT'ye girdi oradan emekli oldu. Efendim, ikinci kardeşim 1950 doğumlu. O da Atatürk Lisesini bitirdi Ankara'da Ziraat Fakültesine girdi, ziraatçı oldu. Geçtiğimiz senede onu da kaybettik o da öldü. Şimdi aile yapısını ben bildiğimde, gözümü açtığımda ailede kimler vardı? Babam, annem, abim Oğuz, küçük kardeşim Ömer, babaannem, babaannemin annesi, babaannemin kız kardeşi, onun kız kardeşinin kızı, zaman zaman dayım ve anneannem de bize gelirdi. Böyle kalabalık bir ailede yetiştim. Babam mesleki olarak beni hep yazı yazmaya yönlendirdi, mesela sınav kâğıtlarını evvela bana okuturdu, bunlara kaç verirsin diye. Bir de yanlışlarını çıkarttırdı. Yani çok alıştım öğretmenliğin bu safhasında. Allah gani gani rahmet etsin, yani kendi mesleğimde bana öğretilecek olan çok şeyi öğretmiştir babam. Annem çok değerli bir insan, eski ortaokul mezunlarından, bakolaryalı. Çok akıllı, çok hassas bir insandı. Babamı zaten o yönetirdi büyük çapta. Babam içi dışı bir, bugün böyleyse yarın başka. Şair insanlar böyledir zaten. Çok tepkisel bir insandı. Siyasetle çok ilgili, bütün siyasi şeyler bizim evden geçerd. Hep annem durdurdu babamı. Yapma derdi. O yüzden başına olmadık şeyler geldi bu siyasi şey yüzünden. Yazı da yazıyor gazetede. Fakat Eskişehir'de rahat etti, siyasette çok başı ağrımadı. Yine Eskişehir basınında yazılar yazdı. Genellikle bizim evlerimiz iki odalı evlerdi öyle çok büyük evlerde oturmadık. Bir odada kardeşimle ben bir odada annemle babama kalırlardı. Sonra asistan olunca biz daha geniş bir eve gitmek zorunda kaldık artık.

Bu dar evde kitaplara yer vardı, öyle anlıyorum.

Evet, babamın meşhur kendi daktilosu var, şu anda evde duruyor. Onun başına geçer, ben de beklerim başında sonradan işi bitince bana da bir kâğıt takar "hadi sen de yaz" derdi. Oradan daktilolara karşı bir ilgim var, hâlâ daktiloyla

yazarım, bilgisayara geçemedim ben. Çünkü ekrana bakarak düşünemiyorum. Daktiloyla yazarım.

Daktiloyu hâlâ kullanıyor musunuz?

Şu anda da daktilo ile yazıyorum zaten. Bilgisayar ve akıllı telefon da kullanamıyorum. Ben telefonlarımı ilk şeylerden tercih ediyorum, cebimde taşıyorum, şöyle bir telefon işte, öyle görüntülü değil.

Hocam aileyle ilgili detaylı bilgileri almış olduk, özellikle annenin, kardeşlerin ve diğer kuşakların da içinde olduğu aslında geniş bir aile olduğu bilgisini almış olduk. Arada Akademi’ye geçişinizin hikâyesini de biraz anlattınız ama benim şöyle bir sorum var. Ev, bir eğitimcinin, bir şair ve yazarın olduğu bir ortam, siyasetle de iç içe ve aktif, dışta olup bitene de duyarlı. Ben şunu öğrenmek isterim, bu aile ortamına rağmen sizi akademik hayata yönelten şey ne oldu? Tamam, Ankara’da, İstanbul’da okumak istemiyorsunuz. İktisadi ve Ticari İlimler Akademisini bir yükseköğretim kurumu olarak, bir üniversite olarak okudunuz ama sizi lisansüstü çalışma yapmaya yönelten bir olaydan, nenden bahsetme imkânı var mı? Oraya doğru nasıl geldiniz özellikle doktora başlamanızı da biraz anlatmanızı isteyeceğim.

Gazetede çalışırken bizim gazete için en çok haber kaynağı olan yer Akademi’ydi (EİTİA). Hafta geçmez ben rahmetli Orhan Oğuz’la görüşmeye giderdim. O da anlatırdı birtakım şeyleri ve benim orada ilk temas ettiğim insanlar akademisyenler oldu. Onun için Orhan Bey’le her hafta görüştüğüm için birinci sınıfta başladığım zaman karar verdim ben bu akademide kalacağım ve doktora yapacağım dedim. Adımı attım Akademi’ye (EİTİA), hocalar gelmeye başladılar, ben kararımı verdim, “ben burada doktora yapacağım” dedim. İlk kararım öyle oldu tesadüf değil. Bilinçli olarak baktım, ben akademiden başka, memlekette başka bir disipline şey yapamam dedim. Ve gazetede lisana çok meraklıydım zaten. Gazetede tercümelerim de vardı. Orhan Bey beni direkt asistan tayin etti. Hocam dedim sınav yapmadın. “Gazetede tercümelerinden koy, kendi dosyanda bulunsun, önemli değil” dedi. Memurluk sınavı olmadan direkt asistanlığa girdim. Bu arada dayım Toprak Mahsulleri Ofisi’nde çalışıyordu Ankara’da. Her yaz ben ona giderdim. Bir gün elinde *Job Evaluation* diye bir kitapla geldi. “Bu iş değerlemesi çok önemli İnal, sen de bu işlere meraklısın, al bakalım şunu” dedi. Ben de doktora konusu araştırıyorum nerden yapsam diye. O kitabı aldım, “aa tamam” dedim, ben bu konuya girerim. Rahmetli Mehmet Uluç’a söyledim, “tabii tabii dedi, iş değerlemesi çok önemli, Türkiye’de rahatlıkla bu konuya girebilirsin” dedi. Oturdum bir plan yaptım tam 150 maddelik büyük bir doktora planı. Mehmet Bey, “bu seni emekli eder ben sana söyleyeyim dedi. İlk 50 maddeyle doktor, ikinci 50 maddeyle doçent olursun. En son 50 madde ile de profesör olursun” dedi. Hakikaten ben

o üç aşamayla doktora, doçentlik, profesörlüğü yaptım. Yani hocanın ne kadar önemli olduğunu burada görüyorum yoksa bana kalsa ben emekli olana kadar hala doktora ile uğraşıyor olacaktım. Onun için akademisyenliğe girme de böyle. Başka iş bulamadım bari akademiye gireyim öyle bir şey söz konusu değil ama böyle girenler var. O zaman unvanın adamı olamıyorsunuz. Unvan alınıyor bir şekilde bu memlekette, herkes unvan alıyor, dost işi ahbab işi veriyorlar ama o unvanı taşıyacak bir kişiliği edinmek kolay bir şey değil, çok çilesini çekmek lazım bu işin kesinlikle. Mesela babam lisede hiçbir şekilde bakanlığın programını takip eden bir adam değildi. Adam edebiyat derslerine kendi şiirleriyle giriyor, kendi hikâye kitabı var, kendi romanı var. Bakanlığın da şeyini yazıyor deftere bugün şu işlenecek diye. Hiçbir zaman da kitap, defter kapalı sınav yapmamıştır babam. Ben de onu gördüm. Akademi'de (EİTİA) ilk hocalığı aldığım da kesinlikle öğrencilerime kitap kapattırılmaya karar verdim. Kitap, defter açık sınav olacak, sınıf içi çalışmalarına puan vereceğim dedim ve hocalığa da öyle başladım. Diğer hocalar şaşkırdılar, herkes takrir veriyor, ondan sonra da soru soruyorlar. Ben kitaplar açık üç dört saat sınav yapardım, canı çıkıyordu çocukların. Sınıfa kitaplarımla girdim her zaman. Kürsüyü onlara tahsis ettim. Ben 15 dakika konuşuyordum onlar anlatılıyorlardı. Eleştiri nasıl yapılır, nasıl sunulur onları öğrenmelerini sağladım. Sınavlar da not verme aracı değil, eğitimin bir parçasıdır. Çocuk konuyu öğrenip öğrenmediğini orada görecek. Ve son sınavda kimseyi düşürmezdim üçte bir yani %40 bir ağırlığı vardı son sınavın, %60'ı sınıf içi çalışmalara ayırırdım.

Hocam, oraya geleceğim, ama kronolojiye bağlı kalalım istiyorum. Yükseköğrenim hayatınızda lisans bitiyor dört yıllık, sonra asistan oldunuz. Bir sene sonra asistan oldunuz. Asistan olmanız aynı zamanda doktora başlama anlamına geliyordu, değil mi?

Tabii. Doktora 1964'te başladım ben. 1968'de doktor oldum, doktora bittikten sonra da Amerika'ya gittim.

Amerika'yı biraz anlatır mısınız? O süreçte şu anda olduğu gibi Türkiye'deki yükseköğrenim hayatı lisans, yüksek lisans, doktora şeklinde ilerlemiyor, lisansüstü düzeyde direkt doktora ile başlıyor. Burs veya benzeri imkânlarla yurt dışına gidip yüksek lisans yapıyorlar öğrenciler. Biraz bu yüksek lisans sürecini anlatır mısınız? Ne çalıştınız orada, aklınızda kalanlarıyla biraz Amerika'daki yüksek lisans sürecini anlatmanız mümkün mü?

Efendim yüksek lisans da şöyle. Bu akademilerle Amerikalılar arasında bir anlaşma var. Amerikalılar Türkiye'de bilim adamı yetiştirme projesi geliştirdiler ama tabii bunun içinde sendikacılar var. Onlara da yaptılar projeyi. Akademilere öğretim üyesi yetiştirmek için böyle bir iki yıllık bir yüksek lisans projesi açtılar. Profesörler iki ay gidiyorlardı, ben iki yıllığına gittim, yüksek lisans yapmak

istedim. Bizde şöyle bir şey var, doktoradan sonra yüksek lisans yapılır mı? Öyle bir sıra yoktur, doktoradan sonra ikinci doktorayı yapabilirsin, master yapabilirsin. Profesör olduktan sonra bile yüksek lisans yapabilirsin. Amerika'da bakarsanız öz geçmişlerine adam iki doktora, üç mastır yapmış, merak ettim bu adamlar ne kadar bilime meraklı meğerse bilim meraklısı değillermiş. Sonra gördüm ki böyle bir kültürle belli bir örgütün belli bir basamağına geliyorsunuz. Fakat arkadan yeniler geliyorlar, artık yeni şeyleri bilmediğiniz için gelenler sizi geçiyor, siz başlıyorsunuz irtifa kaybetmeye. Adamlar bunun üzerine hemen kapağı üniversiteye atıyor orada kendini toparlıyor, tekrar giriyorlar. Onun için bir sürü dereceleri vardır Amerikalıların. Bizde böyle bir şey söz konusu değil, bizim eğitim düzenimiz acayip bir düzendir, zaten kimse aklı sır erdiremez. Oraya gittiğimde şunu gördüm: Bir kere Amerikalı hocaların öğretme diye bir sorunları yok, öğretmiyor onlar kesinlikle, çalıştırıyorlar. Çünkü Amerikan toplum sisteminde egoizm hâkimdir. Amerika toplumu egoisttir. Hepsinin de egoist olmasını ister yani kendi çabasıyla topluma gireceksiniz ama bizde kimse kendi çabasıyla topluma giremez mutlaka birinin destek olması lazım. Onun için bu yandaşlık meseleleri çıkıyor, Amerika'da öyle bir şey yok. Kendin çalışacaksın, uğraşacaksın. Mesela kopya çekerse Amerika'da yanındaki gider ihbar eder, bu kopya çektir der, kesinlikle. Bazı hocalar da enteresandır şöyle yaparlar. Der ki sınıfta 100 kişi var, 25 kişi en iyi notu alacak, sonraki gelen 25 kişi iyi alacak, en son 15 kişi kalacak kesinlikle der çünkü çocuklar 15 kişinin içinde kalmamak için müthiş bir yarışa girerler. Kütüphaneden kitapları çalarlar, ilgili şeyleri yırtarlar müthiş bir şey. Bizim alışık olmadığımız bir mücadele var Amerika'da ve bunu gözlemledim. Fakat bir Hintli hocanın sınav metodu beni çok etkiledi. Adam personel dersine girmişti, sınav yaptı, dedi ki arkadaşlar sınav saat dörtte biter dedi. Sınavımı bitiren kâğıdımı şu masaya koysun, ben dörtte geleceğim, bitiremeyenler devam etsinler ben altıya kadar odamdayım, gelip odamda bana teslim etsinler. Yine de bitiremeyenler dedi evlerine gitsinler cevaplasınlar sonra da gelip benim odamın altından kâğıtlarını atsınlar dedi. Müthiş bir şey yani beni çok etkiledi o Hintli hocanın tavrı. Kimse de bir şey yapmadı herkes saat dörtte sınavı bitirdi, kâğıtları masaya koydu, o da geldi topladı gitti. Şimdi Amerika'da adam gelir daha ağzını açmadan bütün eller havada, o sorularla beraber ders biter. Hocaların bir şey anlatmaya fırsatları kalmaz, sürekli sorulara cevap veriyorlar. Bizde hocaya soru soramaz, hoca sinirlenir soru sorulduğu zaman, beni imtihan mı ediyorsun diye. O kadar değişik.

İki yıl kaldınız Amerika'da...

Adamlar soruyu açıklar, bir şey sorduğun zaman cevap vermek zorunda kesinlikle. Bir de tabii ayrıca üniversitelerde hocaların değerlemesi var, her hocanın performansı çocuğun önüne geliyor. Çocuklar hocalarını değerlendiriyor. Derse zamanında geliyor, gelmiyor; kitaplar anlaşılıyor, anlaşılmıyor; bir bütün olarak bir değerlendirme yapılıyor, hocanın giyimine kadar hepsini değerlendirirler,

onları idare topluyor ve hocaların başarı grafiğini çiziyor ve hocaların başarı grafiği düşükse seni ihtar ediyorlar: Bak, öğrenci senden memnun değil, kendini toparla. Toparlayamazsa ikinci sene mukavelesi bitiyor. Böyle bir şey var, haşin bir şey var. Amerika'da konferanslar ücretlidir bedava konferans yok. Hepsinin ücreti vardır.

Amerika'daki süreciniz iki yıl mı sürüyor?

O da şöyle; derslere girmek benim için fazla sorun olmadı, ben Amerika'da doçentlik tezimi hazırladım ve Amerika'dan dönerken koltuğumda doçentlik tezim hazır. Ama aynı zamanda yüksek lisans programını da bitirdim.

Tez yazmak gerekti mi? Yazdysanız ne yazdınız ona dair de bir şey söyleme imkânınız var mı, hatırlıyor musunuz?

Orada tez yoktu yani tezsiz bir yüksek lisanstı. Derslere giriyorsunuz, not alıp çıkıyorsunuz iyi bir dereceyle bitirdim zaten. Ama o sırada, zengin kütüphanesi var, orada doçentlik tezimi hazırladım.

Şimdi o zaman Türkiye'ye, Akademi'ye (EİTİA) dönelim. İki yıl Amerika'ya yüksek lisans için gidiyorsunuz, yüksek lisans öğrencisi olarak eşzamanlı olarak doçentlik çalışmanızı da yapıyorsunuz. Türkiye'ye döndükten sonra 1970-1973 arası yıllara ilişkin sizden bir şeyler dinleyelim

Amerika'dan 1970'te döndükten bir sene sonra 1971'de doçent oldum. 1972'den sonra ben derslere girmeye başladım ve zaten benim kafamda çocukların kürsüde ders anlatması var. Şunu söyleyeyim, hiç kimse yüzen adamı seyrederek yüzmeyi öğrenemez. Şoförü seyrederek şoförlük öğrenilmez. Zihin eğitimi de böyledir. Çocuğun kürsüye çıkıp sizin verdiğiniz malzemeyi bakalım nasıl anlamışlar diye anlatması lazım. Ama hocanın onu dinlemesi lazım, buna ben yansıma diyorum, İngilizce'de ona "feedback" derler. Çocuğun zihninde sizin verdiğiniz bilgiler nasıl yansıyor? Onun için ben sınıfa girdiğimde daima çocukları gruplara ayırırdım, üç kişi sunuş, üç kişi de eleştiri yapacak şekilde gruplara ayırırdım. Bizim insanımız eleştiri bilmez, kavga ederler, saldırırlar. Bakın eleştiri şöyle olacak, çocuklara söylüyorum. Bir, evvela karşıda sundukları konunun neyse yanlışları ve doğrularını göstereceksiniz dinleyiciye. Ondan sonra eksikleri varsa onları tamamlayacaksınız, yeni bir görüş getiriyorsanız, arkadaşlar onu söylemedi bir de şu var diye tamamlamanız gerekir. En son arkadaşların dediğine biz karşıyız, karşı görüşteyiz şu nedenden dolayı, nihayet gerekçelerini dile getirdikten sonra da Türkiye'nin bu konudaki sorunlarını değineceksiniz. Bu beş esas üzerine ders yapıyorlardı. Bir grup sunuyorlardı diğerleri de cevap veriyorlardı. En son 15 dakikada da ben konuşurdum. Ben de onları değerlendirirdim. Sunucular şunu yaptılar eleştiriciler bunu ama benim kitaplarım ellerinde tabii. Ben onlara tekrar sınıfta ne anlatayım, çocuklara daha derse girer girmez kitapları veriyorduk. Hazırlık sorularını da veriyordum. Hangi sorulardan ödev yapacaklar? En son

sınav oluyordu. O son sınavda da her şeyin etrafında dört grup soru veriyordum yanındaki farklı, arkadaki farklı. Birbirlerine bakmasınlar diye. Şartları daha kasımdan itibaren yazılı verirdim. Ben genellikle sınavda çocukların kurşun kalem kullanmasını istemem. Onun için söyledim kurşun kalemle yazılan ödevler değerlendirilmeyecek. Çocukların “hocam niye kurşun kalem istemiyorsunuz?” sorusuna “oğlum burası ilkokul değil boynunuza bir de silgi mi açacağız? Yazdığın şeye dikkat edeceksin. Burası yüksekokul, bundan sonra okul yok. Her söylediğiniz laf başımıza bela çıkarır, üzerini çizemezsiniz. Bir laf yüzünden hapse giren insanlar var. Ciddiye alın, dikkat ederek yazın; yanlış yapmışsanız üzerini çizsin, ben bakayım niye yanlış yapmışsınız” dedim. Onun için ya tükenmez ya mürekkepli kalem ile sınav yapardım. Yani onun için çocuklar bana bir şey sormaktan çok çekinirlerdi sınavda... Daima öğrenci merkezli bir eğitim yaptım ve sınavları da ona göre ayarladım. Tabii diğer hocalar benim tarzımı çok benimsemezlerdi. Allah’tan özerklik yaşadık biz yani 27 Mayıs’tan sonra üniversitelere özerklik getirilmişti, o sayede bunları yapmıştım. Şimdi olsa yapamam kesinlikle müdahale ederler. Herkes nasıl yapıyorsa sen de öyle yapacaksın diye. Aşağı yukarı 1964 ve 1982 arasında 18 senelik bir özerklik. İşte ben o sırada da bu okulları kurdum. Şimdi olsa bir tek ders koyduramam. Fakülte kurmak, okul kurmak mümkün değil kesinlikle. Hakikaten özerk üniversitenin nasıl bir şey olduğunu yaşadık. Fakat şimdi belki sırası gelince onu da söylerim asıl konu üniversite-akademi çatışmasından çıktı. Bunu kimse dile getirmiyor yeri gelmişken söyleyeyim. Biz Sinema Yüksek Okulu’ndan Televizyon ile Öğretim ve Eğitim Fakültesine döndük. Birazdan tekrar dönerim buraya ama bir şey daha var, onu söylemek istiyorum. Üniversiteler ayağa kalktı, iktisadi ve ticari ilimler akademileri fakülte kuramaz diye. Hatta bizim unvan almamıza da karşı çıkıyorlardı, profesörlük sadece üniversitelere verilir akademiye verilmez diye. Anayasa Mahkemesine dava açtılar. Anayasa Mahkemesi dedi ki hayır akademiler de üniversite gibi kuruluşlardır, fakülte de kurarlar dedi. Fakat o sırada akademilere öğretim üyesi göndermemeye karar verdi İstanbul ve Ankara Üniversitesi. İki üniversitedir Türkiye’nin canına okuyan, iki üniversite, İstanbul ve Ankara üniversiteleri. Ve ben de Sinema-Televizyon Yüksek Okulu kurdum, hocalar Akademi’ye derse gelecekler, bu iki üniversite bırakmıyor adamları kesinlikle. Hafta sonu geliyorlar, cumartesi pazar kaçak geliyorlar. Cumartesi pazar bizim Akademi (EİTİA) hoca kaynıyor, diğer günlerde kimse yok. Aman İnal Bey, haberleri olmasın, mahvederler bizi ve bütün sınavları ben imzalardım aman imzamızı görmesinler filan... Aynı zamanda üniversite sınavlarını idare ediyordum, 12 sene Eskişehir’de üniversite giriş sınavlarını ben idare ettim. Rahmetli Altan Önalp (ÖSYM’nin kurucu başkanı) çok iyi bir dostumdu benim, 1980 yılının haziran ayında sınavlar yapıldı. Üniversitelerden bir karar: “Akademilere sınav sonuçları verilmeyecek”. Allah Allah, nasıl olur? Akademiler de tercih listesinde var. Akademilere sınav sonuçları verilmeyecek dediler. O sırada Milli Eğitim Bakanı da Cemal Fersoy ve bizim Akademilerarası Kurulu’un

da başkanı Milli Eğitim Bakanı. İstanbul'da toplantıya çağıldılar. Biz de daha yeni profesör olmuştuk, Akademiklerarası Kurul'da Eskişehir'in temsilciydim, gittik toplantıya. Bakan dedi ki üniversiteler böyle garip bir karar aldı, ne yapacağız sayın arkadaşlar görüş bildirelim. Sayın Bakan en son ben konuşayım dedim, olur genç arkadaşım dedi. Benden evvel konuşan birisi "Efendim vakarımızı bozmayalım, bir çözüm buluruz" filen dediler. Bakan da "tabii efendim çok haklısınız" diyor. En son konuşma sırası bana geldi. "Sayın bakan ben diğer hocalar gibi düşünmüyorum" dedim. "Nasıl düşünüyorsun?" "Bu sene akademiler öğretime başlayamaz" dedim. "Aman nasıl olur?" dedi. "Sayın bakan, nasıl başlayacak şu anda haziran sonu, eylülde okul açılacak, hani öğrenci. Öğrenci olmayınca nasıl okula başlayacağız?" dedim. Ben öyle deyince bütün kurul ayağa kalktı, "tabii, başlamayalım" diye herkes başladı konuşmaya. Bakan da "ben üniversiteleri tekrar dolaşayım bir sorayım, bu çok ciddi bir sorun. 50 bin öğrencinin istikbali var işin içinde. 15 gün sonra Eskişehir'de tekrar toplanalım" dedi. Bakan çıktı, ben kendimi 15 gün İstanbul'da kaybettirdim, evdekilere dedim ki "kimseye haber vermeyin", beni arayacaklar çünkü önce isyancılar aranır, telefona çıkmadım. Ama gelişmeleri televizyondan takip ediyorum. Eskişehir'de toplantı oldu, bakana demişler ki "ne oldu sayın bakan?" O da demiş ki "biz kararımızı verdik, bu sene akademiler öğretime açılmıyor". Akşam televizyonda Demirel, yedi bülteninde, "Türkiye'nin en büyük sorunu akademiler sorunudur" dedi. Bir hafta sonra da Evren geldi, "Türkiye'de hocalar bile birbirine girdi" dedi. Türkiye'de üniversite özerkliği böyle bitti. Bunu kimse bilmez. Bu, bana ait bir şeydir. Çünkü o zaman bakana dedim ki "sayın bakan bu toplumda herkes anarşiye katılıyor, zatualiniz de meclis de buna katılıyor. Hep biz akademiler mi Türkiye'yi kurtaracağız? Biz de anarşiye katılacağımızı ispat etmek durumundayız. Bize soruyorlar siz ne yaparsınız? Biz de 50 bin öğrencinin istikbalini yakabiliriz diye söylememiz lazım" dedim. Öyle deyince adamcağız çok şaşırdı ve dedi ki "artık üniversite-akademi ayrımı yok" ve diğer akademiler, Eskişehir dışında, üniversiteye bağlanırken Eskişehir'deki Anadolu Üniversitesi bize bağlandı. Anadolu Üniversitesi daha evvel kurulmuştu zaten, Orhan Bey'in çok desteği oldu. Anadolu Üniversitesi öyle başladı ve Sinema okulunun tarafına gelince...

Hocam siz yönetim biriminde işletmede çalışmalarınızı yapıyorsunuz. Oranın asistanısınız, oranın hocası oluyorsunuz. Bu alanda bir hoca olarak benim sorum...

Şimdi, işte o bıraktığım yere döneceğim. 1975 yılında ben Kültürel Çalışmalar ve Çevre Eğitim Enstitüsü'nü (AKÇE) kurdum ve diyordum ki çevresine teması olmayan üniversite olmaz. Bu üniversiteden halkın mutlaka yarar görmesi lazım. Tiyatrosu, sineması, bütün kulüplerini kurdum, merkezlerini kurdum. Yılmaz

Büyükerşen de Televizyonla Eğitim Enstitüsü’nü kurdu (1972), kısa ismi ETV’dir ve o enstitüye Almanlar iki sene proje desteği verdiler. İki enstitü de ayrı. ETV’nin başında Yılmaz vardı. AKÇE ayrı kuruluyor, onu ben kurdum ve başında da ben vardım.

İki sene doldu, proje bitti Almanlar çekiliyorlar. “Yılmaz ne olacak bu 25 çocuk? 25 adam eğitildi, boşuna mı biz bu 25 adamı eğittik?” dedim. “Ne olacak?” dedi. “Bir okul kuracağız” dedim. “Ne okulu?” dedi. “Televizyon okulu kuracağız ama başına sinemayı da koyacağız” dedim. Ben sinemanın o zaman bu kadar önemli bir şey olduğunu bilmiyordum. Kayınbiraderim denizciydi, Sinematek’e üyeydi İstanbul’da. Onun kitaplığında Pudovkin’in *Sinemanın Temel İlkeleri* diye bir kitap vardı. “Ulan” dedim, “bu sinema müthiş bir şey, bu olmadan televizyon olmaz”. Yılmaz’a dedim ki “sinema ve televizyon okulunu açalım”. “Tamam” dedi. Bu teklifi Akademi’de kurula getireceğim, kurulda kıyamet koptu. Televizyonu anladık da sinema nereden çıktı dediler, sineması olmayan bir kentte sinema okulu olur mu? Hakikaten haklı insanlar, bu sinema nereden çıktı? Dedim ki kardeşim sinema olmadan olmuyor, alt kültürü sinema çünkü. Şimdi kurulda siyasallı (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi) arkadaşlar var, Ortadoğular (ODTÜ) var, Dil Tarihten (Ankara Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi) olanlar var fakat akademi mezunları olan öğretim üyeleri kurulda çoğunlukta. Onların oyuyla geçecek fakat Yılmaz’a karşı onlar bayağı hâkim durumdadalar. Yılmaz onlara soruyor ne yapsak diye. Ben tuttum bütün akademi öğretim üyelerinin tek tek odalarına gittim, bakın şimdi sinema raporu gelecek. Bu arada ben bir yıl içinde sinema okulu için bir rapor hazırladım kitap gibi bir şey. Onu dağıttım herkese. Bakın, bu rapor gelecek, bu bizim namusumuz, buna karşı çıkacaklar dedim. Siz sıkı durun biz çoğunlukta’yız çünkü dedim. Yılmaz getirdi anlatıyor, hayır filan. “Sayın başkan” dedim “oylama denen bir şey var. Şunu oya sunsana. Sinema okulunu kabul etmeyenlerden başlayın” dedim. “Tamam” dedi, kabul etmeyenler sekiz kişi, kabul edenler 11 kişi. “İşte böyle” dedim. “Biz de buraya katılmayız” dediler. “Çok isabet olur buyurun gidin” dedim. Kurulu terk ettiler. Biz 11 kişi sinema okulunun kurulmasını kabul ettik, 1977’de oluyor bu işler. 1975’te Enstitüsü kuruluyor, 1976’da ben raporu hazırladım ve 1977’de öğretime geçmek üzere 1976’nın sonunda getirdim ben raporu kurula.

Hocam bu düşünce yani televizyonun yanında sinema okulu açma düşünceniz, sizin Sinematek’le olan aile ilişkilerinizden gelen bir durum muydu? Televizyon ile Eğitim Enstitüsü, Kültürel Çalışmalar ve Çevre Eğitimi Enstitüsü... Üniversite dışında bir etki veya talep oldu mu? Biraz daha bu süreci anlatır mısınız?

Şimdi o enstitüyü kurarken şunu düşündük. Biz buraya televizyon araç-gereci getirip biz buradan açık öğretime girelim dedim ve hakikaten uğraştık kendi yayın sistemimizi kurduk.

Sinema televizyon okulunu kurarken açık öğretim mi vardı aklınızda?

Benim vardı, ben hatta onun makalesini yazdım akademi nasıl açık öğretim yapar? Akademinin dergisinde bu yazı vardır. Uşak'tan Polatlı'ya kadar antenimiz yetiyordu bizim. Teknik alt yapımız vardı, kendi yayınıımızı yapacaktık 30 bin öğrenciye ulaşabilme durumu vardı. Ve dedim ki Yılmaz'a da "okula alınan bu 25 tane adamı (ilk öğrenciler) sinema okuluna asistan alacağız" dedim. Fakat okul kurulduktan geçerken diğerleri "asistan almamak şartıyla kabul ederiz" dediler. Yılmaz da "peki" dedi. O zaman asistan alınmamak kaydıyla (Sinema ve Televizyon Yüksek Okulu'nun) kurulmasına karar verildi. Biz kurulduktan çıktık, Yılmaz'ın odasındayım. Yılmaz'a dedim ki "İstanbul gazetelerine ilan ver Eskişehir Sinema Okuluna asistan alınacak diyeceksin. Sen boş ver onları en son beni suçlarsın dedim. Gelen çocuklarda Dil Tarih Coğrafya Fakültesi mezunu var, mühendis var, akademi mezunları var, güzel sanatlardan var, çeşitli yerlerden gelmiş çocuklar bunlar. Hepsine sinema okulunda yer açacağım, bunları asistan alacağız. İlan çıktı, akademiye kıyametler kopuyor, kurul toplanıyor, "Sayın Büyükerşen bu okulu sen mi yönetiyorsun, kim yönetiyor? Sen nasıl buna izin verirsin?" "Valla dekan geçen akşam bir liste getirdi, meğer o da asistan listesiymiş, farkında değilim çok yorgundum, imzaladım" dedi. Ben de dedim ki "o kadar yorgundu ki ben 10 branş verdim beşini de o ekledi aslında. Böyle geçti, kusura bakmayın, ben de yumuşak başlı adamım, imzaladım ben de". Ama orada yani kurulda sertleşme yoluna gidildi, "biz de asistan alma jürilerini seçmeyiz" dediler. "Tamam, siz buyurun" dedik, onlar gittiler, biz diğer akademi öğretim üyeleriyle jürileri de seçtik ve 25 kişi sinema okulunun asistanları olarak girdiler.

Yılmaz Büyükerşen Akademi'nin başkanı, ben dekanım. Aynı anda 25 asistan aldık. Böylece akademinin prosedürü bölünmüş oldu aslında. "Okulu böldünüz!" diyorlardı. "Böldürmeseydiniz kardeşim" dedim. Biz bu işi yapacağız kafaya koyduk çünkü Enstitü kurulmuş iki sene çocuklar eğitim görmüşler gidecek çocuklar yazık günah değil mi? Kimi bakanlığa gidecek, kimi İstanbul'da gidecek? Elimizde eleman var. Okul kurulacak, neyse, okulu geçirdik. Şimdi bir sene sonra dedim ki bu okulu bir fakülteye çevirmek lazım. Yılmaz'a dedim ki "bir televizyon eğitim öğretim fakültesi kuralım". "Sinema Okulu orada kalsın bu fakülteyi kuralım. Bir kısmını oraya aktarırız" dedi. Biz bu teklifi getirdik. Dediler ki bunun fakülteye bağlanması lazım, bir sene araç gereçleri fakülteyi geçirdik.

Yılmaz Hoca'nın önerisiyle galiba hocam Televizyon Eğitim Öğretim Fakültesi kuruluyor gibi.

Hep Yılmaz'la beraber düşünüyoruz zaten. Çünkü Yılmaz Büyükerşen para bulmakta, bina yapmakta araç-gereç temininde pek mahir... Fakülte binası yapar, o fakültede nasıl eğitim olacağı konusuna girmez. Onu sen yap derdi bana. Ve biz de fakülteyi kurduk.

Yani yüksekokula öğrenci almadan iki yıl içerisinde yüksekokulun yanında bir de fakülte kurdunuz...

Sinema ve Televizyon Yüksekokulu var. Yüksekokula öğrenci almadan bir de Televizyonla Eğitim Öğretim Fakültesi’ni kurduk. Fakat benim de kafamda böyle bir fakülte olmaz, Televizyonla Eğitim ve Öğretim Fakültesi. O sırada *Milliyet* gazetesinde çocuklar için iletişim ilavesi çıktı. Ben Amerika’da bu communication fakültesini görmüştüm. Bunu acaba nasıl kurarız diye kafamda düşündüm. Ama Amerikalılar mesela Afrika’dan insanlar alıyorlar, o fakülteye koyuyorlar sonra Afrika’ya gönderiyorlar, onlar orada Amerikan kültürünü yayıyor. Amerikan’ın communication fakültelerinin amacı Amerikan kültürünü dünyaya yaymak. Ama benim şimdi öyle bir iletişim fakültesi kurmam olmaz. Bir de iletişim-komünikasyonu Türkiye’de nasıl yapabiliriz diye düşünüyorum, bu arada hazırladığım raporun arkasına basın yayın da eklemiştim. Sinema, televizyon, basın yayın. Sonuna basın yayının ders programını da koymuştum. Bana, hayır, basın yayın olmaz diye karşı çıktılar. “Tamam, onu sonra yaparız” dedik orada duruyor.

Milliyet gazetesinden başlayalım.

Onu söyleyeyim, o sırada yayıncılık kongresi var bizde. Sabahleyin kongre, Televizyonla Eğitim ve Öğretim Fakültesi’nin yayıncılık semineri ile açıldı. Biz de profesörler kurulu olarak öğlede toplandık. Dedim ki kurula, “arkadaşlar bu Televizyonla Eğitim Fakültesinin adını değiştireceğiz dedim. Nereden çıkardın bunu dediler. İletişim Bilimleri Fakültesi yapacağız” dedim. “Nereden çıktı bu şimdi iletişim bilimleri fakültesi?” Bakın *Milliyet*’te çocuklar için iletişim ilavesi çıktı. Aa, öyle mi, sinema, fotoğraf vs. tamam dediler. Bunlar şimdi biz bilemiyoruz diyemediler, olsun dediler. *Milliyet*’in çocuklar için iletişim ilavesinin benim fakülteye isim vermemde çok büyük katkısı oldu. Öğleden sonra kongrede fakültenin adını getirdim iletişime. “İnal Bey senin fakülte çok dinamik sabahleyin başka öğleden sonra başka” dediler, “valla bu işler böyle” dedim. Böylece Televizyonla Eğitim Öğretim Fakültesinin adı İletişim Bilimleri Fakültesi olarak değişti.

Hocam bir yıl geçmeden galiba fakültenin adı değişiyor, değil mi?

Aşağı yukarı bir yıl geçti, değiştirdik. Fakat tabii sonra Büyükerşen’le benim açık öğretimde görüş ayrılığımız çıktı.

Hocam açık öğretime gelmeden önce şunu sormak istiyorum: 1960’lı yılların başında Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) kuruluyor. Planlı kalkınmaya geçiyoruz ve Ankara Üniversitesi’nde 1965’te Basın Yayın Yüksekokulu kuruluyor. 1960’lı yıllardan başlamak üzere televizyonun, radyonun toplumsal ve kültürel gelişmede kullanılması aslında bir devlet politikası. Başlangıçtan itibaren de Türkiye olarak biz gazeteyi de radyoyu da eğitim aracı olarak kullanıyoruz.

Hatta radyo üniversitesi, gazete için mektep ifadelerini kullanıyoruz. Bu durum 1960'larda daha sistemli hale geliyor. Devletin zaten planlı kalkınmada toplumsal ve kültürel gelişme için radyo ve televizyonun kullanma programları var, çalışmaları var. Bir de sizin kişisel olarak televizyonla ilgili bir düşünceniz var, kafaya takmıştım dediniz. Toplumun geneline yönelik eğitim ve kültürel çalışmalar için iletişim araçlarını ve iletişimi kullanma kararınız var. Biraz bu düşüncenin kaynağını merak ediyorum. Bu düşüncenin kişisel olarak sizin gündeminize girmesi, sizin Amerika'da olmanızla ilgili bir şey mi, akademinin zaten gündeminde olan bir şey mi Ankara'nın talepleri mi bunda etkili oldu? Biraz onu açabilir miyiz?

Televizyonla Eğitim Enstitüsünün kuruluş amacı aslında yaygın eğitim yapmak içindi. Temel amaç yaygın eğitimdi yani. Hatta makalem var, Duvarsız Üniversite diye yazı yazdım ben. Taa 1970'lerde yazdım yani öyle bir gün gelecek ki üniversitenin duvarlar yıkılacak. Artık her 2 bin kişiye üniversite kurulmaz, buna ne devletin parası yeter ne insanların, artık televizyondan yararlanmak zorundayız dedim. Televizyonla Eğitim Enstitüsünün amacı akademiye açık yaygın eğitime sokmaktı. Onun için araç-gereç getirttik.

Ama bunun sizin kişisel inisiyatifinizle olan bir şey olduğunu anlıyorum, doğru mu? Genel olarak tarihsel gelişmelere bakıldığında DPT bünyesindeki genel makro planlama çerçevesinde televizyonla eğitim Türkiye'nin gündeminde ve bu amaçla da televizyonu kullanmamız lazım düşüncesi ve planı var. Merkezi planlama çerçevesinde Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine ve daha sonra da Anadolu Üniversitesi'ne bu çerçevede bir görev verilmiş olduğunu düşünüyordum. Ancak sizi dinlerken sanki sizin Yılmaz hocayla beraber kişisel inisiyatifiniz olarak gelişmiş diye anlıyorum. Bu sizin kişisel ilginiz olarak mı gelişti yoksa zaten Ankara'dan böyle bir talep var mıydı?

Şimdi, enstitü kurmuşsunuz, yayın imkânı da elde etmişsiniz. Tabii bunları ne için yapacağız? Eğitim için kullanacağız. Eğitim Enstitülerinin açık öğretime bağlanmasıyla benim sinema okulunun iletişime bağlanması farklı olaylar. İkisi sonra açık öğretimde bir araya geliyor...

Daha fazla kişisel inisiyatifiniz var gibi geldi bana.

Benimki AKÇE kanalından gitti (AKÇE: Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Kültürel Çalışmalar ve Çevre Eğitimi Enstitüsü). Yılmaz'ın kanalı, yaygın eğitim kanalıydı. Yani Akademi'yi biz, yaygın eğitime sokmak istiyorduk. Şimdi 1980'de askerler idareyi alınca işte orada büyük şey çıktı, ben 1982'de açık öğretimin dekanı oldum.

Televizyonla Öğretim ve Eğitim Fakültesi, İletişim Bilimleri Fakültesi oldu. Açık öğretime varmadan biraz daha süreci netleştirebilir miyiz?

Oradaki geçişlerde çok büyük patırtılar koptu. Şimdi şöyle bir şey, üç tür kurucu dekanlık var. Bir tanesi hazır bir fakülteye siz dekan olarak gelirsiniz. Bazı işler yaparsınız, kendinizi kurucu diye de görebilirsiniz. Diğer dekanlık türü de fakülteye atanırsınız ama çok fazla değişiklik yapmaz yine de bazı eğitim programlarını değiştirerek daha değişik bir fakülte yaşamı başlatırsınız. Benimki böyle değil, benim kurucu dekanlığında hem bir örgüt kurmak var hem Türkiye’ye yeni bir bilim alanı açmak var; iletişim bilim alanı. Bak şimdi oraya nasıl geldim söyleyeceğim sana. İletişim Fakültesini kurduktan sonra ben buranın doktora programını hazırladım. Çocuklar var, asistanlar, doktora yapacak adamlar. Nerede yapacaklar? Ticari ilimlerde yapacak halleri yok. O zaman Ticari İlimler Akademisi’nde bir tek doktora var, ticari ilimler doktorası başka doktora yok. Bu çocuklar sinemacı. Muhasebeci mi olacaklar? Oturdum bunlar için iletişim bilimleri doktora programı hazırladım. Çok ağır bir doktora programıydı. İstanbul’dan Ankara’dan bütün hocalar gelirdi. Çocukların canı çıkardı. Fakat tam bu doktora programının içindeyken, program daha bitmeden geldi Kenan Evren paşamız, “iletişim demişsiniz, bu komünist lafı. Bu iletişim lafı kalksın” dedi. Yılmaz da çok bağlı Ankara’ya. Biz mecburen İletişim Fakültesinin adını Açık Öğretim Fakültesi diye değiştirdik.

Kenan Evren’in talebi, öyle mi?

Tabii, kabul etmiyor Kenan Evren, iletişim lafını kabul etmiyor adam.

Kenan Evren, iletişim kelimesinden komünistlikle ilgili ne anlamış olabilir?

Bilmem, onu Kenan Evren’e sormak lazım. “Bu komünist lafı, komünistler kullanıyor bunu” dedi. En son, çok güzel bir dergi, kalın bir dergi hazırlanmıştı, o derginin yazıları için Yılmaz dedi ki “o dergiyi çıkaramazsın adam karşı çıkıyor” dedi. İçim yanarak o derginin yazılarını sahiplerine göndermek zorunda kaldım. En son 4.sayı ile *Kurgu* dergisi öyle çıkacaktı yani.

Dergi hazırken yazıları iade etmek durumunda mı kaldınız?

İletişim kapandı, Açıköğretim’de bir bölüm oldu, iletişim bölümü oldu Açıköğretim Fakültesi’nde. Şimdi Yılmaz’la şurada biz çatıştık. Yılmaz, Kenan Evren’e “biz Türkiye’de üniversiteye giriş sorunu çözeriz. 250 bin öğrenciye eğitim verebiliriz” dedi. Ben de buna şiddetle karşı çıkıyorum. “Her üniversitenin açık öğretim yapması gerekir. Böyle Türkiye çapında açık öğretim olmaz” diyordum. Ben, iki sene Açıköğretim’in dekanlığını yaptım. Açıköğretim’den ayrıldıktan sonra bir sene rektör yardımcılığı yaptım, ondan sonra rektör danışmanı olarak atandım. Fakat çocuklar doktorsuz devam ediyor. O sırada YÖK’le temas kurdum.

Bu çocukların gireceği hiçbir doçentlik branşı yok. Tiyatro var, sinema da yok, bir sanat dalı daha var. Bu çocuklar ne olacaklar, nasıl doktor olacaklar, doçent olacaklar? Gittim, YÖK'le temas ettim, Amerika'da ne kadar communication fakültesi varsa hepsinin eğitim programlarını çıkardım. Koca bir rapor hazırlayıp YÖK'e verdim. Bakın bu fakültenin Türkiye'de kurulması lazım, şu anda bende 25 tane eleman çalışıyor dedim. Bu çocuklar doktoralarını yapıyorlar, bunların doçentlik alanlarını doçentlik listesine katmamız lazım dedim. Epey uğraştıktan sonra YÖK kabul etti ve doçentlik alanlarına iletişim bilimlerini eklediler.

Tarih olarak 1983 mü hocam?

Yok, bayağı geç, aşağı yukarı 1985 olduğunu zannediyorum. O sırada bu karar verdi YÖK ve iletişim bilimlerini sinema, televizyon, basın, yayın diye bir kaç alanda yüksek lisans ve doktora'yı açtılar. Sonrasında bütün basın yayın okulları iletişim fakültesine döndü anında.

1992 sürecine gelmeden, biraz daha YÖK öncesi süreci konuşalım istiyorum. İletişim Bilimleri Fakültesi'nin ismini Milliyet gazetesindeki haberden hareketle profesörlük kurulunu ikna ederek kabul ettirdiniz. Peki doktora programı nasıl oldu? İşletmede eğitim görmüşsünüz, doktoranız da öyle. İletişim Bilimleri doktora programını nasıl kurdunuz sorusunu biraz konuşalım mı?

Yönetim kültürünün enteresan özelliği vardır. Türkiye'de bilinmez bu. Yönetim kültürü aslında genel kültürlerdendir. Yönetim bir uzmanlık alanı değildir, genel kültür alanıdır. Sen beni götür vilayete orayı da yönetirim. Bir askeri birliğin başına getir, orayı da yönetirim. Yönetim şu: Hangi konuya ilgili olan insanları oraya toplama becerisidir, kendisi yapma değildir... Şimdi ben yönetim kültürü olan insanım. Ben sinema okulunu da yönetirim, tiyatroyu da yönetirim. Neyi istersen yönetirim ben. Yeter ki konuya biraz hâkim olayım. Ne yaparım? İlgilileri toplarım, ne yapmamız lazım? Ben size araç-gereçleri sağlarım bunu yapalım. Bugüne kadar ben dernekler yönettim, kulüpler yönettim, fakülteler yönettim. Efendim, çok değişik yerlerde yöneticilik yaptım ama yönetimin bu anlayışına göre, iletişimle doğrudan zaten ilgim vardı. Tabii iletişim yönetimin temellerinden biridir, yani yönetici iletişimci olacak aynı zamanda. İnsanlarla kendi konusunda iletişim kurup sinema okuluna Kanada'dan hoca getirdim. Kanada'dan geldi adam ders vermeye. Türk'müş orada görevli, temas kurduk geldi bizim sinema okulunda ders verdi. Rahmetli Onat Kutlar ders verdi, hepsi çok yardımcı oldular, bir sürü İstanbul'dan hoca getirdim ben, hepsinin kitapları vardı. Nereden bulacağız bu kadar adamı? Fotoğrafçı getirdim, sinemacı getirdim, basın-yayın hepsini getirdim. Hepsi geldiler ama ben ne sinemacıyım ne basın yayıncıyım. Gazetede çalıştım, o ayrı dava.

Doktora programını açarken bir ekip topluyorsunuz, onu biraz daha anlatır mısınız?

Dört bölümü açıldı İletişim Fakültesinin. Sinema-televizyon, basın-yayın, iletişim sanatları ve eğitim iletişimi. Bu ikisini gerçekleştiremedik çünkü bazı şeylerin tersiyle düzü. Bir iletişim eğitimi vardır bir de eğitim iletişimi vardır. İletişim eğitimi yapacağız. Eğitimciler bana karşı, “o bizim işimiz” dediler. “Hayır” dedim, “o sizin işiniz değil. Siz insanlara istendik davranışları öğreten bir bilim dalı içindediniz”. “Peki sen ne yapacaksın” dediler. “Ben istendik kişilikleri yetiştireceğim” dedim. Nedir o? Mesela Anadolu Üniversiteli bir adam nasıl yaratırız? İş Bankası mesela nasıl İş Bankalı yaratır? Bunun eğitimi verilecek dedim. Bulunduğu örgüt çevresinin kişiliğini edinmek dedim. Türkiye’de en büyük sorun bu. ... İşte “eğitim iletişimi bizde. Bir insana bulunduğu kurumun, çevrenin kişiliği nasıl kazandırılır? Bunun dersleri verilecek burada” dedim. Biz bunu hiç düşünmedik dediler.

Eğitim iletişimi düşüncesi nereden geliyordu?

Bunlar işte yönetim kültürünün bana sağladığı şeyler. Yönetici öyledir.

Bu hassasiyetin kaynağı buradaki eğitim mi, çalışmalar mı, Amerika’daki eğitimin etkileri mi yoksa sizin aile çevreniz mi?

Hepsi var. Ben kişiliğe çok meraklıyım. Onun için Atatürkçü kişilik yazdım, kimse de daha benden başka bunun farkında değil. ... Makalesini de yazdım bunun. Bir Atatürkçü kişiliği edinmek için 60 tane özellik kazanması gerekiyor çocuğun, hakikaten bu memleketin adamı olması için. Ama eğitim fakültelerinde kişilik eğitimi diye bir şey yok. Öğretim var sadece, öğretimi yapıyorlar. Onun için Türk eğitim sisteminden kişilik yetiştiriyor.

Yönetime dair anlayışınız ve yönetim bilimine yöneliminiz ve yüklediğiniz anlam aynı zamanda iletişimle olan bağınızda da belirleyici olmuş. Peki bu kişilik meselesi nereden gündeminize geliyor? Buna önem verip tez hazırlatıp fakültenin kuruluş amaçlarından bir tanesi haline getirmenizi biraz anlatır mısınız?

Bu benim yaşayışımından çıkmış bir kavram. Şimdi, gel yönetim dersi ver desen farklı veririm. Amerika’dan yönetim kültürü getirdik: Management organization. Türklerin bundan haberi yoktu, bunların kitaplarını getirdik ve çocuklara yönetim masasının işini anlattık anlatıyoruz hâlâ. Bir yönetici ne yapar? Planlama yapar; örgütler şu, şu işleri yapar, hepsi güzel. Bir de masanın arkasına oturan biri var. O kim? Şimdi kimse oraya girmiyor. O masanın karşısında oturan bir adam var, böyle oturuyor, konforlu bir kişilik oturuyor orada. Biz o çocuklara o kişiliği tanıtmıyoruz bir türlü. Şimdi onun kitabını yazarsam eğer son kitabım olacak zaten “Yönetici Kişilik” diye. Tamam, bir Türk çocuğuna masanın işini anlattık. Doğru,

güzel ama o masayı yöneten adamın kişiliği nasıldır, o kişilik nasıl teşekkül eder, o kişide hangi unsurlar vardır, o kişilik hangi sorunları yaratır? Bunları yönetim programı içine almamız gerekiyor...

Yönetim kültürü aslında bir iletişim kültürüdür. Gerçekten yönetim kültürünü alan bir insan hangi kuruma giderse gitsin o kurumu iletişim kanallarını açarak yönetir kardeşim.. Yönetimde basamakları hızla çıkamazsın, yukarıdaki de pat diye aşağı inemez...yönetim böyle bir süreç. Onun için ben İletişim Fakültesini bu anlayışla yönettim ve her hafta toplantı yapardım. Hem memurlarla toplantı hem öğrencilerle... Dinlemek çok önemli, yönetimin birinci sorunu dinlemek. Ama bizim toplumda dinlemiyor kimse, dinleme yok. Dinlemediği için de elinde yetki var, müdahale edecek ama bilmiyor nereye müdahale edeceğini. Orayı burayı karıştırıyor.

Hocam ben biraz daha İletişim Bilimleri Fakültesi'ni ve doktora programını deşmek istiyorum müsaadenizle. Doktora programı hazırlanma sürecini biraz anlatır mısınız? Siz tek başına mı uğraştınız, başka aldığınız destek, katkı veren isimler oldu mu? Ankara'da o zaman yetişmiş bir ekip var veya iletişimde doktora yapmak için yurt dışına gidip gelen öğrenciler hoca olmuşlar, bu programı açarken size destek veren, katkı sunan isimlerle ilgili biraz bilgi verir misiniz? Siz ve Yılmaz Büyükerşen dışında kimseyi bilmiyoruz.

Efendim, güzel de, bakın, yönetmelik yazma işi yönetim işidir. Sizin hocalarınız yönetmelik yazamazlar. Hiçbir basın yayın hocası okuduğu okulun yönetmeliğini yazamaz. O yöneticinin işi, yönetici bunu yazacak onun için de ilgili bütün yönetmelikleri toplayacak, bu konuda kimler ne yapmış, ne hazırlamış... Ben de bütün yönetmelikleri topladım, basın yayımla ilgili ne kadar doktora yönetmelikleri varsa baktım, yabancılarınkine de baktım hepsine baktım, okudum. Ondan sonra kendi fakültemin doktora programını hazırladım.

Toplantılar dizisi türü herhangi bir şey olmadı yani?

Yok, kimse bilmiyor ki zaten. Kimle toplanacaksınız? İletişim dedin mi adam gazetenin çocuk ilavesi anlıyor iletişimi. Basın yayın hocalarının da iletişim kavramından haberi yoktu, iletişim işinin farkında değillerdi, tamam gazete şu bu ama sağlık memuru tıbbın ne olduğunu bilir mi? İğne yapar sadece.

Şunu anlıyorum doğru mu? Nermin Abadan Hoca'nın 1972 yayımladığı bir kitabı var: Batı Avrupa'da ve Türkiye'de Basın Yayın Öğretimi. Bunun için bir destek alıyor, UNESCO'dan Avrupa turu yapıyor, ülkeleri dolaşılıyor, gidip yerinde inceleme yapıyor, ondan sonra kitabı hazırlayıp yayınlıyor. Sizin bu tür herhangi bir yurt dışı geziniz veya yerinde gidip görme ziyaretleriniz oldu mu?

Şimdi gazetecilik, basın yayını eğitim eğitimi farklı bir şey..

Fakültenin kurulması ile ilgili hazırladığınız ve Kurgu dergisinde yayımladığınız ilgili raporda Amerika'daki üniversitelerin tek tek programlarını vermişsiniz. Bunun için ya oradan size materyal gelmiş olması lazım ya sizin oraya gitmiş olmanız lazım. Mesela bu bilgi kaynaklarına nasıl ulaştınız?

Başka kimse yok ki kiminle çalışacağım? Yok, kimse yok. Elimde sadece o fakültelerin katalogları var. Orada ders tanımları var, onlardan bakıyorum ne öğretiyorlar diye. Bütün Amerikan Üniversite kataloglarında dersler ve tanımları vardır. Biz bunları sonra öğrendik, Türkiye'ye bu iş sonra geldi. Üniversitelerin derslerini yazmak, tanımları yapmak vs. bunlar çok geç geldi. ODTÜ sayesinde öğrendi bunu Türkiye biraz.

Bu kataloglar o zaman buradaki kütüphanelerde mi var yoksa siz talep mi ettiniz? Mektup yazarak mı talep ettiniz?

Çoğunu getirttim, birçoklarına mektup yazdık, gönderdiler kataloglarını. Batılılar bu konuda hassastır, hemen yardım ederler. Ben fakülte kuruyorum lütfen katalogunuzu gönderin diye mektupla talepte bulundum, hepsi gönderdiler kataloglarını.

Hocam bu detayı biraz daha açabilir miyiz? Benim için önemli bir şey. Şimdi siz üniversitelerin müfredatlarını, programlarını mektupla onlardan talep diyorsunuz, onlar da size gerekli belgeleri-bilgileri gönderiyorlar, doğru mu?

Şimdi şöyle bir benzetme yapayım. Atatürk cumhuriyeti arkadaşlarına sorarak mı kurdu? Nerede kurdu? Kendi kütüphanesinde kurdu. Sabahlara kadar okuduğu Jean-Jacques Rousseau'dan okudu ve arkadaşlar yarın cumhuriyeti ilan edeceğiz dedi. Herkes şaşırды ne oluyor diye. Devrimci hareketler bir kişinin zihninden çıkar zaten. Yani Meclise danışarak cumhuriyeti kuramazdı, mümkün değil. Herkese danışsaydı cumhuriyet kuramazdı, insanların kafasında o kavram yoktu. İletişim kavramı da insanların kafasında yok. Olmayan bir şey... Neyi soracağım, neyi anlatacağım? Basın yayın, gazetecilik eğitimi anlıyor... Gazetecilik eğitimi tamam da sinema da onun içinde televizyon da içinde. İletişim sadece gazetecilik değil ki. Bütün basın yayının diğer branşları da iletişimin içine girecek.

Peki hocam bu süreci tek başına yönettiniz, o zaman bir hoca kadrosuna da ihtiyacınız var iletişim doktorası için. Ona dair neler yaptınız?

Hoca kadrosu, tamam, basın yayın bölümüne, basın yayın hocalarını getirdik. Sinema televizyon bölümüne de iyi kötü sinemayla ilgili olan insanları getirdik. Hoca buluyorsun fakat onlar kendi konularıyla derslerini veriyorlar ama bütünü bir İletişim Fakültesi çerçevesinde yapıyor bu işler. İletişim dersi verenler de var ama daha yeni yeni çıkmaya başlıyor. Çünkü daha o zaman doğru dürüst Türkiye'de bir iletişim kitabı da yazılmadı.

Fakülde yani lisans değil de doktora programında ders vermek üzere çağırdığınız ve size katkısı olan isimleri zikredebilir misiniz?

Sosyoloji profesöründen getirdik, psikolojiden getirdik, eğitim fakültesinden geldi. Yani iletişim doktorasını destekleyecek sosyoloji, psikoloji, eğitim hatta ekonomi bütün o hocaları getirdik..Ve iletişim bilimleri doktorası bu hocaların çerçevesinde oluştu.

Ünsal Oskay gelmiş miydi hocam?

O da geldi, kültürel iletişim verdi. Bir de doktora dersi verdim ona.

Peki, Ankara'dan gelen başka hoca var mı?

Metin Kazancı var, Oğuz Onaran var. Oğuz Onaran sinema konusunda geldi verdi mesela.

Metin Kazancı, Oğuz Onaran, Ünsal Oskay dışında Ankara'dan gelen başka isimler var mıydı?

Var, Melahat Özgü'yü getirdim tiyatro konusunda. İstanbul'da oturuyordu o kalktı geldi.

Aysel Aziz, Oya Tokgöz?

Gelmediler, onlar seminerler, konferans şeklinde geldiler. Bizde direk ders vermiş değiller. Ünsal Oskay geldi, hem lisans verdi hem doktora dersi verdi.

Bu engellerle ilgili bir sorum vardı, yazılarınızda belirtiyorsunuz. Akademinin “engel koşu alanları” söylüyorsunuz, böyle bir tabiriniz var, sürekli bir engelle karşılaşma halinde olmuştunuz. Karşılaştığımız engelleri de biraz anlatır mısınız?

Şimdi engel lafı da bana ait. Şimdi şöyle bir şey oldu, onu da anlatayım... Yılmaz Büyükerşen'e AKÇE (Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Kültürel Çalışmalar ve Çevre Eğitimi Enstitüsü) bünyesinde “Engelli Çocuklar Eğitim Merkezi kuralım dedim. İşitme engelli, görme engelli, zihinsel engelli çocuklar için bir merkez... Biz yönetmeliği yazıp resmi gazeteye gönderiyoruz, resmi gazetede de yayınlıyoruz. Özerklik bu. Bir yere uğramıyorsunuz...

Milli Eğitim Bakanlığı'nın onayına gerek kalmadı mı veya herhangi bir onaya gerek kalmadı mı?

Özerklik bu, fakülte kurarken kimseden izin almıyorsun, bütçeyi değiştiriyorsun, devlet veriyor planlamayla, planlama kabul ederse oluyor bu iş. Yönetmelik planlamaya gitti, planlamadan yatırım aldı. AKÇE'ye bağlı Engelli Çocuklar Eğitim Merkezi kurduk işitme engellileri için. Ve o merkez o kadar yerleşti ki herkes

çocuğunu Eskişehir’e getirmek için tayin çıkarmaya başladılar. Ve orada işitmede en son metotlar, İngiltere’den hocalar geldiler. Orada çocuklar artık böyle işaretle, sen konuşurken anlıyordu ağzından çıkanı, eğitildiler. O merkez üzerine sonra bir iki okul daha kurduk biz. Engelliler Entegre Eğitim Okulu diye ve oraya engelli okullara öğretmen yetiştirme programı açıldı. Şu anda çalışıyor program. İşitme engellilere, körlere... Ve o zaman sakat diyorlardı bu tür çocuklara. “Hayır” dedim, “bunlar sakat değil, sizsiniz sakat, toplum sakat”. Bunlar engelli ve Allah’tan TRT kabul etti ve engelli çocuklar bültenine başladılar. Ondan sonra sakat lafı kalktı engelli lafı Türkiye geldi ve sakat lafının ezikliğinden insanlar kurtulmuş oldular.

Hocam bu, gayet pozitif anlam yüklediğiniz engelli kelimesiyle ilgili gayet güzel ve önemli bir detay. Ama burada benim sorduğum soru, aslında önünüze çıkarılan zorluklarla ilgili, fakülte ve doktora programını kurarken karşılaştığınız akademideki engellerden biraz bahseder misiniz?

Demin bahsettim işte kurulda karşı çıktılar.

Kendi öğretim kadrolarınız, engellerden bir tanesi diye anlıyorum, başka engeller?

Okul kurulmasını istemediler.

Diğer üniversitelerin katkı vermek istememesi ikinci engel.

Üniversiteler akademiye adam göndermeyiz dediler.

Mali olarak DPT’den engel çıkıyor muydu?

Büyükersen mahir adamdı, bütçeyi Ankara’yla görüşüp alıyordu. Yani bütçe konusunda bir sorunumuz olmadı. İstedığımız parayı biz Ankara’dan aldık ama şimdi alamayız o zaman aldık kesinlikle. Hep başka engellerle uğraştık. Tabii açık öğretimde de var engellerim de onu şimdi bilmiyorum bahsedeyim mi?

Hocam önce iletişim bilimleri doktora programı engellerini dinleyelim. Şimdi şu detay bizim için önemli, ilk defa Türkiye’de iletişim bilimleri ifadesinin başında olduğu bir doktora programı açılıyor. Benim şöyle bir sorum var, niye iletişim bilimleri ismini tercih ettiniz? Tekil kullanım olarak iletişim bilimi değil, gerçi yazıda da biraz bahsediyorsunuz. Alanın ismi konusunda iletişim bilimi ve iletişim bilimleri şuanda da tartışılıyor. Alanın isimlendirmesiyle ilgili medya ve iletişim çalışmaları, iletişim çalışmaları, iletişim bilimleri gibi kullanımda olan bir terminoloji var. Sizin bu kullanımlar arasındaki tercihlerinize dair bir şeyler söylemek ister misiniz?

İletişimi her sözcüğün arkasına getirebilirsiniz. Şimdi mesela yönetim iletişimi olur, eğitim iletişimi olur, kültürel iletişim olur, iletişim dallarında fotoğraf da iletişim konusudur, tiyatro da iletişim konusudur, edebiyat da iletişim konusudur.

Onun için iletişim fakültesinde bunların bölümlerini açabilirsiniz. Tiyatroda sahne sanatlarını bilen, tiyatro yönetmesini bilen insanlar yetiştirirsiniz. Orkestrada orkestra yönetecek insanlar, şef değil ama orkestra şefi değil, orkestranın bir de yönetimi var. Bunu ancak yönetici olan insanoğlu orkestranın yönetiminde görev alabilir. Hangi şehirlere gidecekler, hangi eserleri çalışacaklar, sanatçılarla ilişkiler nasıl olacak, kolay değildir sanatçılarla çalışmak. Ancak iletişimci orkestrada onları disiplin içinde tutmasını sağlar, tiyatro da öyledir. Tiyatro sanatçıları da. Bir iletişim kültürü olan bir insan olmadan buralar doğru dürüst yönetilemez. Onun için iletişimin içine tiyatro da girer fotoğraf da girer, resim de girer. Sergi açılıyor. O serginin bir yönetimi var küratör diyorlar şimdi. İletişim ve İletişim Bilimleri Fakültesi içinde bütün bu sanat dalları hepsi kendi meslek alanlarıyla eğitime rahatlıkla girerler.

Ondan dolayı mı bu ismi tercih ettiniz?

Evet. İletişim Bilimleri Fakültesi olarak da diğer hepsi İletişim Fakültesi ama bir tanesi İletişim Bilimleri Fakültesi. İletişim Fakültesi, İletişim Bilimleri demesi lazım yani. Aynı siyasal bilgiler, siyasal bilimler gibi. Biz de iktisadi ve ticari ilimler diyorduk yani ilim dalı bir tek alanla sınırlandırılmaz. Sonra sağlık bilimlerini biz önerdik Eskişehir’de. Önce tıpçılar ayağa kalktılar. “Hayır kardeşim, siz tıpcısınız sağlık bilimleri, hastane idaresi, eczane gibi şeylerdir” dedim. “Biz öyle düşünmedik” dediler, şimdi Sağlık Bilimleri Üniversitesi dahi var. Bunlar Eskişehir’den çıktı. Eczacılık Fakültesi vardı, orayı ben Sağlık Bilimleri Fakültesi kuralım diye getirdim programı ve oluyordu, orası Sağlık Bilimleri Fakültesi olacaktı.

Bilimden, iletişimden anladıklarınızın bir yansıması olarak iletişim bilimleri ismini tercih ettiğinizi anlıyorum.

Tabii, sadece iletişim dersin. İletişim bir enerjidir nihayet ama bu enerjinin dağılımı var. Bu enerji tiyatrodaki da var, orkestrada da var fotoğrafta da var, resimde de var, sinemada da var, televizyonda da var, gazetede de var.

Anladığım kadarıyla bununla ilgili çok da tartışma olmadı sizin verdiğiniz kararla ilgili.

Yani bir iletişim öğrencisine sosyolojik kültürel alt yapı verecek psikoloji, sosyal psikoloji derslerinin verilmesi lazım, bütün bu derslerin çocuğa eğitim bilimlerinde verilmesi lazım yani. Gazete ile ilgili hususlar mesleki eğitim ama fakülte eğitiminde bir gazeteci toplumdaki anlayacak, ekonomisinden anlayacak, hukukundan anlayacak, güvenliğinden anlayacak.

Karşılaştığımız engellerden bir tanesi bu ismin kabul edilmesi miydi? Buna dair bir engelle karşılaştınız mı? İletişim bilimleri darbe döneminde Evren

kaldırıyor ama öncesinde bu ismi gündeme getirdiğinizde herhangi bir direnç oldu mu? Bu isim doğru değil diye itiraz edenler olmadı mı?

Şimdi, eğer yetkiniz varsa Anadolu’da yetkinize çok karşı çıkmazlar ama İstanbul’da karşı çıkarlar. Niye Atatürk Ankara’ya getirdi hükümet merkezini? İstanbul’da da yapabiliirdi ama İstanbul’da cumhuriyet kurulamazdı kesinlikle. Çünkü Osmanlı’nın ağır bir kültürü var, İstanbul’da o kültürün içinde cumhuriyeti sokamazdı. Gitti Ankara gibi Anadolu’nun ortasında çorak bir kenti buldu cumhuriyet fikri oradan yürüdü. Eskişehir çorak bir Anadolu kenti. Ne sinemadan haberi var ne tiyatrodan haberi var. Biz oraya onu soktuk, şaşırdılar bu nasıl şey diye. Çünkü insanlar şaşırdığı zaman karşı çıkamazlar, bildiği şeye karşı çıkar, bilmediği şeye değil. Bana Kürt derlerdi Sivash olduğumdan, “Kürdü azdırmayın, tamam ne istiyorsa yapsın” derlerdi. Ben böyle bir yetki aldım o çorak Anadolu toprağından. Tamam, tamam dediler, sen ne istersen yap Allah’ını seversen dediler ve ben de istediğimi yaptım, özerklik var ya devlet para veriyor Ankara’ya gidin planlama teşkilatına... YÖK yoktu o zaman. Şimdi olsa 80 tane şey çıkarırlar.

Hocam şimdi doktora öğrencilerine gelelim. İlk aldığımız öğrencileri biraz konuşalım mı? Çok sınırlı sayıda öğrenci alıyorsunuz galiba yanlış hatırlamıyorsam.

Öğrenci mi? 25 tane aldık ve özel sınav sistemi yaptık.

Bu doktora programı için mi 25 öğrenci?

Hayır, bu lisans. Asistanlar zaten vardı, otomatikman doktora programına girdiler. Dışarıya açmadık doktorayı..

Sizden dinleyebilir miyiz? İsimleri aklınızda mıdır?

Haluk Gürgen, Ali Cemalçılar, Naci Güçhan, Yağın Demir, Deniz Güler, Seçil Büker

Nabi Avcı?

Nabi Avcı sonradan geldi. Nabi Avcı bizde doktora yaptı Yani ilk giren asistanların son kuşağıdır. Nabi Avcı, en son gelmiştir.

Doktora programının da öğrencisi galiba.

Evet, öğrenciydi. Aşağı yukarı 20-25 kişi hepsinin şu an isimlerini sıralayamama ama...

Hocam doktorada sizin danışmanlığını yaptığınız öğrencilerin sayısı konusunda bilgi verir misiniz?

İşte o asistanlar kadardı. O asistanları aldık, başka kimseyi alacak durumumuz yoktu. Çünkü fakültenin öğretim üyeleri olacaktı...

Hepsinin doktora tez danışmanlığını siz yürütmüştünüz diye biliyorum, doğru mu? Hocam, malumunuz, Türkiye’de bir arşiv problemimiz var. Dolayısıyla tez kayıtları öğrenci isimleri konusunda net bilgiyi edinemiyoruz. YÖK’ün kayıtlarını tarattığımızda doktora öğrencilerinizle ilgili Deniz Güler, Ahmet Hamdi Türksev, Nabi Avcı, Ali Cemalcılar, Feridun Akyürek gibi sınırlı sayıda isimlere ulaştım.

Mesela Nadir Kafalı var. Sezen Ünlü var, sonra benim portremi yapan çocukçağız Seçil Büker var. İşletmeden Bülent Tokat, Meral Aşıkoğlu ve Nihal Karakoç var. İletişim üzerine doktorasını yapan isimler arasında Ali Cemalcılar, Murat Barkan, Deniz Güler, Zeki Güler, Kazım Sezgin. Doktoraların bir kısmı dışarıdan hepsi iletişimci değil. Eren Gümüştekin ve Serpil Eren Coşkun gibi.

Hocam burada iletişimcilerin sayısı çok az YÖK kaydında. Bir de Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Enstitüsü de var. O enstitünün veri tabanı var. Aktif değil ama tezlerin veri tabanını tutmuş. Ama orada da eksik olduğunu anlıyorum. Sizin burada saydığınız isimler kayıtlarda görünmüyor onun için sordum.

Aldığımız doktora öğrencilerinin hepsinin tez danışmanlığını ben yapmadım, arkadaşların da danışmanlıkları vardı. Melis Yıloğlu, Bozkurt Güvenç’in doktora öğrencisiydi. Turan Baraz vardı o da Cevat Çapan’ın öğrencisiydi. Onun doktorasını Cevat Çapan yürüttü. Benim dışımda olan hocaların da öğrencileri var.

Bozkurt Hoca sizin orada hoca mıydı yoksa dışarıdan mı geliyordu?

Efendim, Bozkurt Hoca, o zaman Hacettepe’de öğretim üyesi. O zaman da anarşi var zaten. Adam gelecek ama Hacettepe bırakmıyor çünkü akademilere öğretim üyesi gitmeyecek diyorlar. Onun için ÖSYM’nin başkanı Prof. Dr. Altan Günalp’a sınav öncesi “hocam Eskişehir’i bırakıyorum” dedim. “Nasıl olur nasıl bırakırsın?” “Çünkü Bozkurt Güvenç’i göndermiyorsunuz” dedim. “Ne için var canım Bozkurt Güvenç’le” dedi. “Ben ilgi kurdum” dedim. “Hacettepe senatosuna gideceksiniz. Bu Eskişehir’deki adam benim için çok önemli lütfen şu Bozkurt Güvenç’e izin verin. Verirsen ben bu merkezde kalırım o zaman”. “Başıma ne açıyorsun Allah’ımı seversen” dedi. Eskişehir’e gitmesi için özel izin çıkardılar Bozkurt Güvenç’e, Bozkurt Güvenç öyle geldi Eskişehir’e. YÖK kurulduktan sonraki süreç tabii. Hoca teminine çalışıyorum çünkü üniversiteler resmen izin vermiyor, adamlar gayri resmi geliyor ama Bozkurt Güvenç’e resmen izin verdiler Eskişehir’e gidebilirsin diye benim baskım yüzünden.

Anladım, şimdi o da bizim için önemli, Bozkurt Hoca'nın ismi netleşmiş oldu hocalardan bir tanesi olarak, siz de bunu nasıl getirttiğinize dair detayları ifade etmiş oldunuz. İletişim Bilimleri Fakültesinin Açıköğretim Fakültesine dönüşmesi meselesine dönersek, kronolojiyi de dikkate alarak aşama aşama konuşmak istiyorum, İletişim Bilimleri'nin kurulması, darbe süreci, YÖK'ün kurulması ve Açıköğretim Fakültesi dönüşüm meselesini de biraz anlatabilir misiniz?

Açıköğretim Fakültesi kurulunca İletişim Bilimleri Fakültesi oraya bölüm olarak bağlandı ve tabii çok zor durumda kaldık.

Kenan Evren'in talebiyle.

Evet, Kenan Evren'in isteğiyle bağlandı. Şimdi bu bölümü nasıl fakülteye getiririz diye uğraşmaya başladık. Epeyce bir süre sonra iletişim bölümünü biz İletişim Yüksekokulu haline getirdik. Ona ait bir belge var mı bilmiyorum. İletişim Bilimi Yüksekokulu kuruldu. İletişim Bilimi Yüksekokulu oldu. Sonra yüksekokul tekrar İletişim Fakültesi oldu.

Ama bu 90'ların başında.

İletişim Bilimleri Bölümü, Açıköğretim Fakültesi'nden öyle çıktı.

Açıköğretim Fakültesi'nde bir bölüm olarak iletişim vardı, sonra yüksekokul olarak Açıköğretim'in dışına çıkarıldı, sonra o yüksekokul tekrar fakülte yapıldı eski yapısına döndü. Açıköğretim düşüncesi ile ilgili ifade ettikleriniz vardı, zaten sizin aklınızda olan bir şeydi.

Açıköğretim düşüncesi de enstitüden geliyor bize. Açıköğretim mesela dünyada Londra'nın meşhur açık üniversitesi var. Çinlilerin var böyle bir üniversitesi, bir de Amerika'da bir üniversite girmiş bu işe. Hepsinin eğitim programlarını inceledik biz. Hatta onun üzerine Akademi'de program yapıldı. Milli Eğitim Bakanı, Ecevit'in Milli Eğitim Bakanı, Eskişehir'e geldi ve ben onlara brifing verdim açıköğretim ile ilgili. Kanal Akademinin nasıl açıköğretim yapacağını anlattım, adam çok memnun oldu. Sağolun biz hiç böyle bir şey düşünmemiştik dedi. O zamanlar Milli Eğitim Bakanlığının YAYKUR denen bir projesi var, Yaygın Eğitim Kurumu, fakat başarılı olamadılar. Mektupla eğitim dediler tutmadı. Onun üzerine biz Akademi'den girdik ve Ecevit'in Milli Eğitim Bakanı tamam dedi siz yazın girin ben sizi desteklerim dedi ve biz onun üzerine çalışmaya başladık. Eğer bu darbe gelmeseydi şu anda Akademi'nin, Uşak'tan Polatlı'ya kadar olan sahada kendi özel açıköğretim öğrencisi olacak idi.

Darbeden önce yani.

Tabii darbeden önce darbe çok sonra geldi. Yılmaz (Büyükerşen) darbecilere üniversiteye giriş sorununu çözeriz diye geldi bu sistemle. Orada yozlaştı açıköğretim. Türkiye'nin bir nolu öğretimi olacaktı. Çünkü çocuklar Eskişehir'e bir, bir buçuk saat mesafede olan bir yerde, öğrencilerin zaman zaman üniversiteye gelmesi gerekiyor, üniversitenin faaliyetlerine katılacaklar, seminerlerine girecekler, konferansına girecekler, öğrenci faaliyetlerine katılacaklar. Sadece evinde oturup televizyon seyretmeyecek. Sadece sınıfta öğrenci olmayacaktı ama üniversitenin bütün faaliyetlerine katılacaktı. Onun için de yakın olması lazım. İşte şimdi şu anda benim bu görüşüm yıllar sonra bir Ortadoğu'nun var açıköğretimi, İstanbul Üniversitesi'nin açıköğretimi var, birçok üniversite şimdi açıköğretim yapıyorlar, Sakarya Üniversitesi dâhil. Ama Anadolu Üniversitesi bu yükü hâlâ Türkiye çapında taşıyor. İki, üç milyon öğrencisi var şu anda Anadolu Üniversitesinin. Ne oldu? Açıköğretim o zaman yozlaştırıldı, bir yerde ikinci sınıf bir eğitim hâline düştü. Herkesin diploma için girdiği dershaneler hemen açıköğretim kurslarına başladılar. Ben böyle bir açıköğretim düşünmemiştim kesinlikle, Eskişehir niye yüklensin Türkiye'nin bütün problemlerini. Biz Kars'tan Edirne'ye kadar yüklendik Türkiye'nin problemlerini hiç gereksiz yere. Ne oldu o zaman? Benim düşündüğüm bütün sistem başka şekle dönüştü. Şu andaki açıköğretim düzeni... Açık öğretim aynı zamanda sürekli eğitimin bir aracı. Adam emekli olmuş tıbbi bilmem kaç sene evvel bitirmiş. Tıp bilgileri eskimiş açık öğretim aynı zamanda eskiyen bilgilerin yenilenmesi için de kullanılacak. Onun için sertifika programları hala yapıyorlar. Çiftçilere, mühendislere, hekimlere hepsine programları var açıköğretimin. Açıköğretimin aslında halka açık kısmı budur. Hatta Yılmaz'la ilk kavgamız öyle oldu. Ben gazetecilere açıköğretim diye fakülte olmaz dedim. Yılmaz beni dersten çıkardı. Fakülte isimleri ya bilim ya meslek dallarına göre belirlenir, tebeşirle öğretim fakültesi olmayacağı gibi açıköğretim bir metottur dedim. Yarın bu fakültenin adaptasyonları sorun çıkaracak dedim, onay vermeyecekler dedim. Hakikaten de Avrupa şaşırды bu nasıl fakülte dedi. Bir yandan muhasebeci çıkıyor, bir yandan sinemacı çıkıyor. Nasıl fakülte dediler ve akreditasyon vermediler. Yılmaz'a şöyle yapacaktın sen dedim. Eskişehir İktisadi İlimler Fakültesi var. Yükseköğretim kanunu müsait. Diyor ki üniversiteler, fakülteler yaygın eğitim yapan yerlerdir. Kanun değiştirmeye gerek yok, her fakülte açıköğretim yapabilir, kanunda var. Şimdi bizim yapacağımız İktisadi İlimler Fakültesini açıköğretime açmak ve onlara o çocuklara açıköğretim lisans diploması vermek. O zaman senin diploma denkliği diye bir şey söz konusu olmaz. Demek ki burada iki tane eğitim var; bir örgün eğitim var, bir de açıköğretim var ama aynı fakülte. Açıköğretim Fakültesi sonra ne oldu? Bu kadar karışık fakülte İktisat Fakültesi kurmak zorunda kaldı. Diplomalarda karışıklık oldu çünkü Açıköğretim diplomasının neyi ifade ettiği anlaşılmadı. Bu açıköğretim fakültesi hangi meslek dalını ilgilendiriyor? Çünkü bilim adı değil, meslek adı da değil bir metot nihayet. Açıköğretim fakültesi olur, tamam ama bu fakülte öğrenci almaz. Ne yapar? Açıköğretim fakültesinin

matbaaları olur, bilgisayar merkezleri olur, böyle şeyler bağlayabilirsiniz dedim. Çünkü mesela Boğaziçi Üniversitesi’nin Öğrenci İşleri Fakültesi vardı. Fakülte orada bir bölüm adına geliyor. “Bu durum açıköğretimde bu diplomalarda denklik sorunu çıkacak” dedim hakikaten çıktı. Mecbur oldular açıköğretim içinde İşletme Fakültesi, İktisat Fakültesi kurmaya. Diğer açıköğretim branşlarını da sertifikaya bağladılar. Şimdi birçok sertifika programı var açıköğretimin. Buna gerek yoktu, mevcut fakültelerden birine açıköğretim bağlanacaktı. Öğrenciler oradan açıköğretim diploması alacaklardı.

Bu Açıköğretim Fakültesi dönüşürken dekanlığınız devam ediyor muydu hocam? Yoksa orada bir görev değişimi mi oldu?

İki sene ben Açıköğretim’in sorunlarıyla boğuştum adeta...Bir sene rektör yardımcılığı yaptım, rektör yardımcılığından sonra rektör danışmanlığına geçtim. Türkiye’nin ilk rektör danışmanı benim, 7 sene onu yaptım sonra da edebiyat fakültesini kurdum.

Hocam şunu anlıyorum, dekanlığınız Sinema-televizyon Yüksekokuluyla başlıyor. Televizyonla Eğitim Öğretim Fakültesi, İletişim Bilimleri Fakültesi ve Açıköğretim Fakültesi ile devam ediyor. Sonra Edebiyat Fakültesi dekanlığı da mı var?

Var tabii, 1993’te oraya atandım kurucu dekan olarak, 1996’ya kadar orada da dekanlık yaptım.

Şimdi hocam 1980'lere dönerek biraz öğrencilerinizi ve tezlerinizi konuşmak istiyorum ben. Metinlerinizi şu açıdan değerli buluyorum hem yapmışsınız hem biraz tarihini yazmışsınız. Kurgu dergisindeki makalelerinizde Sinema-Televizyon Yüksek Okulu’ndan Televizyonla Eğitim Öğretim Fakültesi’ne kadarki süreci anlatmışsınız.

Bütün bu kadrolara hepiniz dergiye yazı yazacaksınız dedim. Yazı yazmayanı atarım dedim. Hepsi oturdular yazı yazdılar.

Şimdi şu açıdan soracağım. Hem İletişim Bilimleri Fakültesi kurma süreci hem de diğer önceki kurumsallaşmaya dair yaptığınız çalışmalar var. Yönetmeliğin yanında yazdığınız ve yayınladığınız rapor da var. Kurgu dergisindeki yazılarımızdan bunu öğrenebiliyoruz. Bunu iş yapmanın dışında kendi tarihinizi yazmak anlamında ben değerli buluyorum doğrusu. Oradan çıkardığım sonuç şu: Siz İletişim Bilimleri Fakültesine bir anlam yükliyorsunuz. Ve sanki sadece mesleki olarak medyada çalışan profesyoneli yetiştirmek değil de Türkiye’nin her bir vatandaşını tam da istendik yönde davranış kazandırmak üzere yaygın eğitim anlamında toplumu dönüştürecek, insanlara rehberlik edecek ve bu

süreçte de tiyatrodan sinemaya resimden radyo, televizyon, gazeteye kadar bulabildiği her türlü araç-gereci kullanacak, kullanabilecek çeşitlilikte bir mesleki uzmanlık kazandırmak istiyorsunuz. Ve buradan çıkan öğrenciler de bu vazifeyi görecekler. Ama bu anlam çerçevesinde, doktora programına aldığımız doktora öğrencilerine de sanki birer alanı da doktora tezi olarak vermişsiniz gibi geliyor bana. Birisini tiyatroya birisini müziğe, diğerini çocuk televizyonuna, kültür alanına yönlendirip çalıştırmışsınız. Bu doktora tezlerinin belirlenmesi konusunda fakülteye yüklediğiniz anlam etkili oldu mu? Siz mi konuları dağıttınız, öğrenciler mi tercih ettiler? Onu biraz anlatır mısınız?

Şimdi ben doktora tezini şöyle yönetirim. Öğrenci gelir hangi alanda gelirse -ister iletişim olsun ister yönetim olsun- oğlum belli bir alana çok merakın yoksa kütüphaneye git doktora yapmak istediğin alanla ilgili kitapları al, onları incele, oradan bana konu önerileri ile gel derdim. Hangi konular sana cazip geldi bu kitapların içinde o konuları seninle konuşalım. Sonra git o konularla ilgili kitapları ayrıca al onları oku ve bana bir plan önerisiyle gel, bu konuya nasıl gireceğiz onu tartışalım. Ondan sonra o plan dâhilinde sen yazmaya devam eder yazdıkça bana getirirsin. Benim doktora tezi jürilerinde öğrenciden daha çok ben konuşuyorum. İnal Bey yani ben bu tezi yönettim, bu adam jürinin her sorusuna cevap veremez ki ben cevap vermek zorundayım ve bu konuları çocuklara savunmasını kendim bizzat üzerime yüklemişimdir tıkağın yerde. Hocalar soru soruyorlar şunu niye koydun diye, bu tezi yöneten benim, ben söylüyorum, o sebepten koydum diye.

Konuları da siz belirlemişsiniz gibi geliyor bana.

Konuları bana onaylattırdılar tabii.

Konu dağıtımında siz etkili veya belirleyici olmuşsunuz. Alan yeni, bir de siz fakülteye belli bir misyon yüklemişsiniz, onun çerçevesini siz oluşturmuşsunuz...

O, işte yönetim gücü o. Şimdi bakın her öğretim üyesinin yedi tane alanda görevi vardır. Bir, ders verir. İki, araştırma-inceleme, yayın yapar. Üç, fakültenin örgütlerinde bölüm başkanı, kürsü başkanı olarak yöneticilik yapar. Dört, doktora tezleri, lisans, yüksek lisans tezleri yönetir. Beş, bilimsel toplantılara, seminerlere, kongrelere katılır. Altı, kendi alanında özel sektöre veya devlete danışmanlık yapar. Yedi, halkla serbest iletişime geçer. Derneklerden hocam bize konferans verseniz diye talepler gelir. Ben bunların yedisini de yaptım. Hepsini yaptım. Ama yükseköğretim kanunu sadece birinciyi tarif eder, haftada altı saat ders vermek, doçentler için 8 saat. Diğerleri tamamen kişinin kendisine kalmıştır. Mesela doktora tezi yönetiyor diye hocaya para verilmez. Ben hiç böyle para almadım. Fakülte kurdu diye kimse bana para vermedi, herkes gibi ben de maaşımı aldım. Bu tamamen akademik hayatı kabul etmek, o hayatı benimsemek, onu bir yaşam

biçimi haline getirmekle mümkündür. Yoksa para kazanmak için profesörlük yapılmaz kesinlikle.

Ben burada yine öğrenciler konusuna geçiş yapayım istiyorum.

Şimdi, fakülteyi söyleyeyim, İletişim Fakültesine hoca olsam, dekan olsam çocukları toplarım; oğlum İletişim Fakültesi demek hangi konuya girerseniz onun iletişim alanını kurmayı beceren insan demektir. İşsiz kaldın pazarda domates satmayı beceremiyor musun sen? Evet domates satacağın ama herkesten farklı satacağın domatesi çünkü sen iletişim kültürü görmüşsün. Domates kime ne zaman, ne şekilde satılır, nasıl satılır? Bunu karşıdaki cahil adam beceremez domatesi koyar gider. Sen o domatesi satmayı öğrenirsin sonra ondan salçaya geçersin sonra salça yapan fabrikalara geçersin bir süre sonra da domatesle ilgili bir alanın patronu olursun. İletişimci iş yapmayı öğrenen, iş bilen insandır, ne olursa olsun. Git bakkala nasıl bakkallık yapılıyor öğren.. berber çırağı nasıl öğreniyor berberliği... önce kalfa oluyor, ondan sonra usta oluyor, git dükkan aç diyor. İletişim budur. Çıraklıktan başlarsınız insanların saçlarını kesmeyi öğrenmeye. Çünkü en nihayet karşında bir insan var. Bu insana bir hizmet götüreceksin. Nasıl hizmet götüreceksin? Bunu için iletişim bilen, sosyoloji bilen, psikoloji bilen, iletişim kültürü bilen, hukuk bilen, ekonomi bilen insanlar, ancak karşıdaki insanın konumunu sınıfını anlayabilir. Gazetecilik meslek okullarında öğretirler işte nasıl fotoğraf çekilir nasıl habere gidilir? Gazete bölümünde olan çocuk bir gazeteyle insanlarla nasıl iletişim kurulur, bir gazetenin iletişim değeri nedir, insanlara ne aktarılır, onlardan gelen tepkiler nasıl değerlendirilir sorularının cevaplarını bilmesi lazım. Bir İletişim Fakültesine fotoğraf çekmeyi öğrenmek için geldim diyemezsin ama fotoğrafın iletişimde yeri nedir onu iyi bilmen lazım. Fotoğraf ne yapar, resim ne yapar bir gazetede? Bir fotoğrafın yeri nedir, nasıl o fotoğrafla insanlara mesaj iletilir? Mesele fotoğraf çekmek değil koyduğun fotoğraf... Sine-mayla insanlar ne yapıyorlar, sinema insanların zihinlerine nasıl giriyor? Tiyatro yönetiyorsun her eser her semtte oynanmaz. Hangi eser hangi semtte oynanır? Bunu bir iletişim kültürü olan insan bilebilir. Güzel bir fıkra vardır. Cumhuriyet ilan edilince radyodan spor eğitimleri var köyün meydanına da bir alıcı radyo koymuşlar pilli. Sabahleyin devlet radyosu spora alıştırıyor. İşte Köylü toplanıyorlar jimnastik yapıyorlar. Köylü yorgun düşüyor sonra diyor ki spiker radyodan şimdi Bach'ın Sonat'ını çalacağız diyor. Köylü diyor ki adamın atını çalacaklar bizi de şahit yazacaklar kaçın diyorlar hepsi radyonun önünden kaçıyor. Olmuş vakadır. Şimdi insan sınıfları var. Bu sınıflara hangi sanat dallarıyla nasıl ulaşılır, ne satılır? Bunu ancak iletişim kültürü olan insan bilebilir, herkes bunu yapamaz.

İletişimci meslek kişilik dediğiniz şey bu mu?

Bir gazeteci kişiliği var bir de karşında o gazeteyi okuyacak insan var. Şimdi bu iki kişinin arasında bir bağ kurulacak. Buradan karşıya bir mesaj gidecek. O mesajdan buraya bir tepki gelecek ve burada bazı araçlar kullanacak ve siz o tepkiye göre tekrar mesajı değiştireceksiniz... Bu bir iletişim kültürüdür, bu kültürün evvela iletişim fakültesi çocuklarına verilmesi lazım. Orada da basın yayın bölümü ise tamam gazete hakkında gazetenin haberi o anlamda bilgi verilebilir ama basın yayın bölümünün öğrencisinin asıl görevi gazeteci yetiştirmek değildir.

Hocam o alanları iletişim alanına taşımak için sizin iletişime yüklediğiniz bir anlam var, bunu fakülteye de misyon olarak yüklemiştiniz ve danışmanlığını yaptığınız tezlere de sizin bu düşünceniz olduğu gibi yansımış hissine kapılıyorum. Doğru mu anlıyorum?

Ben müzikçi değilim ama Ali Cemalçılar, piyano çalar. Ben Ali Cemalçılar'a, müzik iletişimcisi olarak yetiştirmek üzere ona doktora yaptırдыm. Müzikle nasıl iletişim kurulur? Gitti konservatuarları inceledi, hangi dersleri görüyorlar, ne yapıyorlar, bunun tarihi Türkiye'de nasıl? Canı çıktı, bana yaptığı çalışmayı getiriyor, Ali bir cümle söylüyor Ben 10 cümle yazdırıyorum şunları da incele diye. Hatta dediler ki Ali söylüyor bir cümle hoca yazıyor 15 cümle. O işte yönetim kültürünün insanı getirdiği bir düşünce açıklığı, serbestliğidir. Yani yönetici böyle bir kafada olması lazım. Edebiyat Fakültesi'nde dekanlığım bir dönem daha sürseydi fakültenin bütün programlarını değiştirecektim. Çünkü mesela Türkiye'de sosyolojik konularda firmaların danışmanı ihtiyaçları var. Her Belediyenin bir sosyoloğu olması lazım. Ama çocukları ona göre sosyoloji bölümünde yetiştiremiyorsak ve ona göre eğitim yoksa bu ihtiyaçlar karşılanmaz. Sosyoloji tarihinin dersini vererek sosyoloji olmaz.

Hocam Türkiye'deki akademin genel durumunu son olarak sormak istiyorum. Ama öncelikle iletişimle ilgili bir konuyu sormak istiyorum. Kişilik kavramı, iletişimci meslek kişiliği, iletişimci kişilik ve özellikle yönettiğiniz tezlerde gördüğümüz bir konu var. Aslında diğer metinlerde de çokça karşımıza çıkan ve sizin okulun tarihine ve okula yüklediğiniz anlamı da ifade eden "Atatürkçü Düşünce Sistemi" diye temel bir kavramınız var ve yönettiğiniz her tezde Atatürkçü düşünce sistemini görüyoruz. Aslında bu düşüncenizi hayata geçirmek üzere müzik, sinema televizyon gibi alanlarda tezlerin hazırlandığını görüyoruz. Yönettiğiniz tezler bu düşüncenin etrafında örülmüş durumda. Biraz bunu anlatır mısınız? Ben şunu anlıyorum. Cem İnal Aşkun Hoca'nın temel bir düşüncesi var, bu düşüncenin bir çerçevesini oluşturmuş ve aynı zamanda bunları da çeşitli alanlarla, temalarla akademik çalışma konusu olarak öğrencilere vermiş ve çalıştırmış.

Temel mesele şu: her toplumun bir ideolojisi olmak zorunda. Amerikan ideolojisi egoizme dayanır. Egoist olacaksınız kişiler de öyle, toplum da öyle ama Türkiye egoizmi Demokrat Parti'den sonra tanımaya başladı. Ama toplum egoist olmadı, kişiler egoist oldu, toplumu suiistimal ettiler. Demokrat Parti her mahallede bir milyon olacak dedi. Demirel her mahallede bir milyarder olacak dedi. Ondan sonra da her mahallede bir trilyoner... Evet mahallenin milyarderleri mahalleyi terk edip İstanbul'a geldiler. İstanbul'da olanlar da Batı'ya gitti, zengin olan çevresini değiştirdi. Amerikan kovboy filmlerinde kasabanın zengini kasabaya yatırımda bulunur. Madeni çalıştırır, oradaki salon onunundur, gazete çıkartır. O kasabının sermaye gücüdür ama bizde sermaye kişiselleşti, zengin olan kaçtı gitti. Köyü aynı şekilde köy kaldı, kasaba da aynı şekilde kaldı. Şimdi Sovyetler sosyalizmi denediler fakat başaramadılar yani sosyalist bir insan yaratamadılar açıkçası, tekrar kapitalist insana dönüş yaptılar. Çin başardı bunu, sosyalist düzenle Mao geldi, sosyalizmi temel aldı fakat kapitalizmle de ilişki kurarak. Yani bireyler zenginleşti ama toplum da zenginleşti. Atatürk bunların hepsini gördü büyük çapta ve dedi ki: Biz Türkiye'deki Türkiye Cumhuriyeti toplumunun kişiliğini altı oka bağlayalım. Yani bu toplumda yetişenler cumhuriyetçi olsun, milliyetçi olsun, devletçi olsun, halkçı olsun, laik olsun, devrimci olsun. Altı noktada Türk cumhuriyet toplumunun her ferdinin eğitim öğretim programının temel direğidir bunlar. Eğitimimiz cumhuriyetçi olacak, halkçı olacak, devletçi olacak, milliyetçi olacak, laik olacak, devrimci olacak. Bunların hiçbiri yok şu anda Türk eğitiminde. Tamamen Batı taklitçiliği doldurulmuş birtakım dersler... Bu dersler niye veriliyor, niye okutuluyor? Bir sürü hoca ders veriyor sözüm ona ve çocuklar ilkökul tahsili üzerine çok fazla bir şey koymadan ilkökul tahsili düzeyinde bir konuşma tarzıyla bir anlatım tarzıyla üniversiteyi bitiriyorlar... Atatürk, bir kişilik planı getirmek istiyor topluma. Bu kişiliği de altı noktaya bağlamış. Ömrü müsait olsa belki bunları yapacak ama adamın ömrü yetmedi. Altı tane yol gösteriyor, onun için Atatürk'ün doktrini Lenin'e benzemez kesinlikle. Onların hepsi vardır ama bu altı oktan çıkacak... Ben de o altı okla ilgili oturdum bir makale yazdım. Her birine onar kişilik özelliği yazdım ve 60 özellik çıktı. Nasıl cumhuriyetçi insan yetiştireceğiz? En azından demokrat olacak ama nasıl demokrat olacak? Efendim, saygılı olacak, sorumlu olacak bunlar nasıl olacak? Bu altı okun insanda istediği bazı kişilik değerleri var. Bu kişilik değerlerini aileden başlayarak okulda kurumlarda bunların insanlara yansıtılması gerekiyor.

İletişimin bir bilim alanı olarak bunu yapabileceğini düşünüyor ve planlıyorsunuz, öyle mi?

Tabii, iletişime gelen bir çocuk bu toplumu yaşatacak altı büyük değer alanına göre mesleğini çerçeveleyecek. Gazete çıkarırken, televizyon filmi koyarken, tiyatro eseri oynarken müzik eserleri çıkarırken bu altı noktayı dikkate alarak bunların topluma ulaştırılmasını sağlayacak. Yani müzikte de halkçılık olacak, müzikte

de milliyetçilik olacak. Hepsinde bu altı ilke var aslında. İşte burada bir felsefe alanı var ama maalesef Türkiye’de felsefeciler hiç orali değiller, onlar hala felsefe tarihiyle meşguller. Bu altı büyük felsefeye göre bir felsefe üniversitesi kurulsa bunu da görsem... O felsefe üniversitesinin temellerini koyacağız ama yapılır mı yapılmaz mı bilmiyorum. Ben bunun projesini yazdım, ellerine verdim. Bir de vakıf da önerdim bir vakıf üniversitesi olarak düşündüm ki Türklerin buna çok ihtiyacı var. Ama Türkiye şu anda zihnen çok geri bir yapıda, zihinsel sorunu var. Bunda da iletişimin çok önemli bir rolü var. Çünkü ne okuduğumuz kitaplar ne seyrettiğimiz filmler ne seyrettiğimiz tiyatrolar ne okuduğumuz gazetelerden doğru dürüst bir anlam çıkabiliyor insanlar. Güzelmiş diyor okuyor gidiyor ama hepsinin altında o insanın zihnine giden birtakım mesajlar var. Ne diyor, ne anlatmak istiyor bu film, bize ne söylüyor? Kimse bunu anlamıyor, sadece bakıyor...

O düşünce size ait, değil mi?

Evet, bana ait.

Bu kişilik ve düşünce sistemini tezlerde gördüğümde iletişim alanını kullanarak istenilen vatandaşın veya öznenin, modern öznenin inşa edilebileceğine dair sizin bir düşünceniz ve inancınızın olduğunu görüyorum. Yönettiğiniz tezlerde de bu işlenmiş...

Ee tabii, bu altı okun ne demek olduğunu öğrenecek. Cumhuriyetçilik ne demek, öğrenecek cumhuriyetçiliğin ne olduğunu. Milliyetçiliğin ne olduğunu öğrenecek. Kime milliyetçi diyeceğiz? Devletçilik ne demek, halkçılık ne demek? Bu kavramları oturup çalışması lazım ondan sonra kendi alanında bunu nasıl uygulayacağını oturup düşüncesini geliştirecek.

O dönem itibarıyla üniversite ortamında da bu tartışmalar var mıydı? Sizin daha çok üzerinde durduğunuz bir şey miydi?

Hayır, hiçbir tartışma yoktu, maalesef kimse oturup da bu altı okun kendisini tartışmıyor, partinin kendisi bile tartışmıyor. Orada akademisyenler de var kıyamet kadar.

Üniversitenin iç ortamında mesela Anadolu Üniversitesi akademiden üniversiteye dönüştüğünde doktora program süreçlerinde de tez yönetim sürecinde de bunu tartıştığınızı anlıyorum 1980’li yılların ilk yarısında. Yönettiğiniz tezlerden de anladığım 1980’li yıllarda akademi içindeki temel kabuller bu yönde veya bunu sizin, çalışmalarınızda, bilimsel düzeyde tartışmaya açtığınızı görüyoruz. Bu çerçevede şöyle bir sorum da var hocam. Bir dünya görüşü ve bir ideolojiyi bilimsel çalışmalara uyarlamak istiyorsunuz. Akademisyenlerle tez konusu yapmak istiyorsunuz, bilim de aslında ekip işi kadro işi epistemik

cemaat dediğimiz toplulukla ilgili bir şey. O topluluk ve kurumsal ortam bunu sahiplenmediğinde ve beraberinde akademik bir bilgi üretimine gidilmediğinde aslında pek de de ilerlemiyor. Biraz kurumun refleksini öğrenmek istiyorum, beraber çalıştığınız insanların yaklaşımını...

Şimdi bir düşünceyi, bir ideolojiyi karşı insanlara götürmek için bir yetkinizin olması lazım. Benim bu konuda bir yetkim yok. Ben kendi şahsi çevremde kendi öğrencilerime ödevler yaptırдыm. Eğitim programlarında bunları koydum ama kalkıp profesörler kurulunda Atatürkçü düşünce temeli dışında bir şey yapamazsın dediğinde, sen kim oluyorsun derler. Çünkü beni aşardı o konu. Toplumun, siyasetin evvela bu konuda bunu kabul etmesi lazım..

Siyasi arenadaki tartışmaların akademideki ortama yansımaları, bu tartışmaların izlerini merak ediyorum, biraz o kısmı deşeceğim müsaadenizle. Anlattıklarınızdan şunu anlıyorum, Atatürkçü düşünce sistemi adını verdiğiniz çabanızda tek başınaymışsınız gibi. Bu düşüncenizde Anadolu Üniversitesi ortamında da biraz yalnız kaldığınızı düşünüyor musunuz?

Tabii yalnızdım. Her devrimci insan gibi yalnızım ben de. Çünkü benim sınıflarda öğrenciler sağdan sola otururlardı. En sağda milliyetçi takım otururdu. En solda da komünistler otururdu. Şimdi bazen komünistlerden bazen de diğerlerinden tartışma çıkardı, eleştiriler olurdu. En son herkes bana bakardı, hoca ibreyi nereden nereye getirecek diye. Altı oktan giriyordum hepsi kafalarını çıkarıyorlardı dışarıya... Türkiye bu cehaletten maalesef kurtulamıyor. Hâlâ cehaletle siyaset yapılıyor. Demokrasinin değerinden kimsenin haberi yok. O insanlar neye, nereye oy attığını da bilmiyor. Bunların hepsi iletişim sorunları aslında. Siyasi iletişim öyle yeni yeni daha anladılar. Siyasal iletişim uzmanı... Vay be böyle uzmanlar varmış. Neredeymiş bu uzmanlar acaba, nerede yetişmiş? Kardeşim, bir iletişim fakültesine gittiniz mi siz? Yok. İletişim kültürü almadan nasıl siyasi iletişimci olacak bana anlat derim, nasıl oluyor bu? Mühendislik fakültesine gitmeden ben mühendisim demeye benzer. İletişim gerçekten bir uzmanlıktır ve her alana girer iletişim aynı yönetim gibi. Yönetim her alana girer, her alanda yönetim vardır. Ekonomi yönetimi, aile yönetimi, kurum yönetimi, devlet yönetimi... Yönetimin girmediği alan yoktur, iletişimin de girmediği alan yoktur. Yönetimin de fakültelerini iletişimin de fakültelerini kurduk ama orada sadece basın yayın meslek kültürü değil hakikaten adam gibi iletişim kültürü verilmeli çocuklara. Orada basın yayın dersleri konulabilir. Hukuk meselesi tamamen iletişim meselesidir. Karşıda bir sanık var sen yargısın bir de avukat var, savcı var. Tam iletişim olayıdır mahkemeler, tam iletişim ortamıdır... Hangi fakültede hangi hukuk fakültesinde iletişim dersi var? Hâkim adayı avukat adayı hakim kimdir, avukat kimdir, savcı kimdir, hapisane nasıl bir yerdir, hapisanelerde nasıl bir iletişim ortamı vardır, orada insanlar cezalandırılıyor mu yoksa ıslah mı oluyor? Bunlar da iletişim konularıdır.

Hocam tam da buradan aslında başka bir başka konuya “yaşam bilimine” geçmek istiyorum. Ben şunu anlıyorum: anlam yüklediğimiz, misyon yüklediğiniz fakültenin ve bir bilim adamı olarak da iletişim bilimlerinin sözünü ettiğiniz düzeyde insan yetiştirmeye, bu insanı yetiştirecek uzmanları ve hocaları yetiştirecek şekilde bir program başlatıyorsunuz, bir kurum kuruyorsunuz. Ama 1990'lara geldiğinizde sanki bunun pek işlemediğini, iş görmediğini düşünüyorsunuz. Ben en azından yazınızdan böyle anlamıştım, makalenizi okuduğumda ve başka bir bilimsel bir çaba içine girmek lazım başka bir isimle bütün o alanları kapsayacak yeni bir isimlendirme yoluyla, yaşam bilimi diye isimlendirdiğiniz başka bir makaleniz var, bir düşünceniz var.

İki tane yazdım o konuda.

Daha çok 1990'lı yılların başı ve sonrasında yazıyorsunuz bunları. 1980 sonrasında hayatın tüm alanlarını kapsayacak ve Atatürkçü düşünce sistemi dediğiniz veya istendik kişilik oluşturma, iletişimci kişilik veya bir insan tipi yaratma arayışınızda iletişim biliminden ümidinizi kesiyorsunuz gibi. Oradan yaşambilim diye bir alanı tartışmaya açıyorsunuz.

Yaşam bilimi, insan olarak nasıl yaşayacağız, kent olarak nasıl yaşayacağız, ulus olarak nasıl yaşayacağız sorularıyla ilgilenir. Bunların hepsi yaşam bilimi konusu. Birey olarak yaşam, bireysel yaşam bilimi ama İstanbul'da nasıl yaşayacağız? Bu bir kent yaşam bilimi konusu. İstanbul'da nasıl yaşanır? Ankara'da nasıl yaşanır? Ankara'da yaşadığın gibi İstanbul'da yaşayamazsın. İstanbul'da yaşadığın gibi de İzmir'de yaşayamazsın. İstanbul'da yaşadığın gibi Eskişehir'de yaşayamazsın. Peki, Eskişehir'de nasıl yaşayacağız? İşte bu kentte yaşam bilimidir. Türkiye'de nasıl yaşayacağız? Almanya'da nasıl yaşayacağız? Bu da ülke düzeyinde yaşam bilimidir. Türkiye'de Türk insanları arasında nasıl yaşanır? Almanya'da nasıl yaşanır? Bunun da uluslararası boyutu var. Onun için yaşam bilimi diye buradan girdim, müthiş bir alan çıktı karşıma. Ben ancak çok küçük bir sahasıyla sadece birey sahasıyla ilgilenir durumda kaldım. Yoksa işin boyutu korkunç yani. Hala yazıyorum. Şöyle tarif edeyim yaşam bilimini: Öz kişisel yaşamın yönetim ve iletişime konu olay ve sorunları ile ilgili olan bir bilim alanıdır. Tarifi bu kadar. Yönetim ve iletişim olmak üzere iki ayağı var. Tabii iletişim bir yaşam bilim alanıdır. Kentiyle bireyiyle bölgesiyle her şeyiyle.

Dergide bir çağrınız var, gelin tartışalım şeklinde. Bu çağrıya hiç karşılık buldunuz mu? Mesela bunu tartışan, size gelip “hocam böyle bir şey olmaz” veya “olur” diyen kimse oldu mu?

Şimdi yaşam biliminin şöyle bir özelliği var. Yaşam bilimi tartışılmaz.

Ama orada çağrınız var.

Herkes kendi yaşamının bilimini kendisi yapacak. Soru sorabilirsin. Niye sen bunu yaptın? Sen de istediğini yaz. Çünkü herkesin yaşam bilimi kendine özgüdür. Onu başkası sorgulayamaz, yargılayamaz. Hiç kimsenin yaşımı başkası tarafından yargılanamaz. Ama bilim yargılamaya dayalı bir şeydir. Çünkü bilimde sorunların ortak taraftarı vardır ve ortak çözümleri vardır. Tabii soru soracaklar, tartışacaklar. Benim yaşamımın kimseyle ortak bir tarafı yok. O yaşam özsel yaşam bana ait. 40. kapıdır bu. Yaşamının 39 kapısı herkese açıktır, 40. kapısı sadece sana aittir.

Ama sizin bu söylediğiniz aslında bir kişisel hayat felsefesi, bir anlam arayışı.

Ama her bilimin arkasında felsefe vardır zaten. Felsefesiz bilim olmaz. Önce felsefe vardır, sonra bilim gelir.

Bunu bilim olarak isimlendirdiğinizde çalışma konusu yapalım, araştıralım, sorgulayalım, bilgi üretim alanına girelim dediğiniz ilk makaleyi yayımladığınız tarihte yaptığınız bir çağrı var: gelin tartışalım. O çağrıyı şu açıdan önemsedim: Türkiye'deki akademi refleksleri ne durumda? Kurumsal olarak yazılı metinler okunup tartışılıyor mu? Birbirimizle konuşabiliyor muyuz, tartışma kültürümüz ne durumda?

Şimdi evvela bilim nedir ona bakalım. Bilim anlayışı var. Bana göre bilim incelemek, araştırmak ve birtakım sonuçlara ulaşmaktır. Bunda her şeyi ilgilendiren kanunlar olabilir olmayabilir. Ben şimdi kendi yaşamımın yasalarının peşindeyim. Ben 80 sene, hadi 10 senelik çocukluğu çıkaralım, 70 sene nasıl yaşamışım? Bunun yasalarını şu anda çıkarmaya çalışıyorum. Hangi yollardan geçmişim, ne yapmışım, ne düşünmüşüm? Hangi duygulardan geçmişim? Tanrı inancım...

Ama bu inanç alanı, inanç ve bilim alanlarının birbiriyle ilişkisi?

Burada yaşam biliminde inançlarla bilgiler bir araya geliyor. Şimdi âlimle bilim adamı farklıdır. Âlim bilimden farklı bir insandır, içinde inanç vardır âlimin iman vardır. Bilim adamı beş duyuya bakar. Sen eğer geleneksel bilim anlayışı ile insanların beş duyusuna hitap eden şey yaparsan sen benim bilim adamım değilsin. Çünkü senin söylediğine ne dokunabiliyoruz ne tadına bakabiliyoruz, ne görebiliyoruz, ne bilebiliyoruz. Neyin peşindesin sen derler. Onun için yaşam bilimi geleneksel bilim anlayışıyla kavranacak bir şey değil. Ama incelenmesi var, araştırması var, sonuçlar çıkarması var ama bunu topluma yayamayız. Onun için ben bu kitabı bastırıp herkese veremeyeceğim. Çünkü yaşam bilim öncelikle herkesin yaşamlarından birbirlerine katkı sağlamasıdır. Bak hoca bunu böyle düşünmüş, bunu ben de kullanabilirim demektir. Yoksa herkes benim gibi yaşasın hadi gelin bunu tartışalım değil. Tartışma yok, soru sormak var sadece. Niçin böyle düşündünüz, niçin böyle yaptınız? Onlara tabi cevap vermek zorundayım. Ama

sizi ikna etmek zorunda değilim. Ben bunun cevabını veririm ama beğenirsin beğenmezsin, sana uygun olur uygun olmaz o beni ilgilendirmez.

Hocam İnal Cem Aşkun kendisini bir bilim insanı olarak mı görüyor? Bilim insanı olarak görüyorsa iletişim bilimci mi, yönetim bilimci mi, yaşam bilimci mi? Bu son bilim anlayışıyla beraber sizi nereye oturtacağız? .

Yaptığın bilim tarifine bağlı. Geleneksel bilim tarifi yaparsan dışarıda makalelerine atıflar verilen, kendi dalında birtakım ilginç görüşleri olan ben o yönde bilim adamı değilim. Ama bilim arasında inceleme dersin o zaman kabul ederim.

Herhangi bir disiplinle kendinizi tanımlamayı tercih etmiyorsunuz o zaman.

Ben şimdi bilim adamıyım, benim profesör unvanım var her yerde geçerli olan. Ne var? Fakat hangi bilimin adamısın dedikleri zaman biraz karışık. İşin içine inançlarım da giriyor, iletişim de giriyor, yönetim de giriyor, psikoloji de giriyor, sosyoloji de giriyor. Çok karma bir bakış açım var benim bilime karşı. Onun için gezgin denen bir kavram vardır. Gezginler şudur: Dünyada olan ama dünyaya ait olmayan demektir. Bu yaşam birimindeki kişiliğin yaşam bilimine sahip olan insanlar dünyadadır ama dünyaya ait değildir. Ben paraya fevkalâde sinirlenirim. Eşim diyor ki sen ticaret tahsili yaptın... Evet, ben ticaret tahsilini paradan nasıl kaçılır onun için yaptım. Nereden para kazanılmaz onu çok iyi bilirim. Onun için para kazanmaktan ben nefret ederim. Ama aç mı kaldım? Yok. Kendime göre kendi imkânlarıma göre kazandığım parayı yetindirdim. Onun için para, mevki, şan, şöhret bunlar egosal şeylerdir. Egoyu aşmadan yaşam bilimiyle temas kurman mümkün değil. Ego kültürü kuvvetli olan insanlara yaşam bilimi hiç de uygun bir şey değil.

O zaman kendinizi bir bilimsel alanda tanımlamak istemiyorsunuz.

Yok, hayır. Tamam İnal yönetim bilimci, hayır öyle bir şey söz konusu değil.

İletişim bilimleri alanına katkınızı sorsam, kendi değerlendirmelerinizle siz iletişim bilimlerinin Türkiye'deki durumuyla ilgili neler söylersiniz? İletişim, şu anda bir akademik çalışma alanı, 70'e yakın fakülte var, devasa bir öğretim üyesi kadrosu, öğrencisi var. Genel geçer şu andaki haliyle bir bilimsel alan olarak görülüyor. Sizin Türkiye'deki bu alanın oluşması, kurumsallaşması sürecine katkınızı sizin gözüünüzle değerlendirmenizi istesem bu alana yaptığınız katkının ne olduğunu söylersiniz?

İletişim bilimlerinin kuruculuğunu yaptım Türkiye'de. Kimse böyle bir bilimin, bunun bir fakülte olacak derecedeki varlığının ayırdına varmış değillerdi. Ben bir fakülte adı olacak derecede güçlü bir bilim alanı olduğunu duydum, gördüm, hissettim ve kurduğum fakültenin adını da iletişim bilimleri diye koydum. Ama

kendi eğitimime bakarsam iletişim bilimlerinde ne doktoram var, ne doçentliğim var. Ben yönetimci insanım. O yönetim kültürüyle topluma bu fakülteyi kazandırmak istedim. Yaptığım katkı budur. Ondan sonra açılan epey sayıda iletişim fakültesi var. Ama bana kalsa şimdi ben o fakültelerin hepsinin eğitim programlarını değiştiririm kesinlikle. Çünkü hiçbiri benim gördüğüm anlamda bir iletişim fakültesi değil maalesef.

Bir yönetici olarak bir hoca olarak İnal Cem Aşkun hoca nasıl birisidir, sert midir, disiplinli midir, demokrat mıdır? Kendinizi öğrencilerle ve yeni genç akademisyenlerle hoca olarak...

Atatürkçü düşünceye sahip bir insanım. İdeolojim o. Toplumdaki düşünce yapım budur benim.

Bu durum ilişkilerinize nasıl yansıyor? Sert bir insan mısınız veya disiplinli misiniz?

Düşünce olarak bu toplumun içinde Atatürkçü düşünceye sahip bir insanım. Ama herkes bu düşünceye mi? Bu beni ilgilendirmiyor.

Biraz hocalığınızı ve yöneticiliğinizi aslında merak ediyorum. İletişim Bilimleri Fakültesi’ni kurdunuz, 1977’den 1983’e kadar üç tane fakültenin bir tane yüksekokulun dekanlığını yaptınız. Bunların tümü isim değiştirirken de başında-sınız, değiştirme sürecini de yönetiyorsunuz, hatırlıyorsunuz. Kurumsallaşma süreciyle de o süreçte İnal Hoca nasıl birisi, nasıl bir hoca profili çiziyor? Sizin değerlendirmenizi sorayım. Sonraki hayatınızı dikkate alarak değil o dönem dair bir profil olarak, kendinizi çok sert görmüş olabilirsiniz şu an geri dönüp baktığınızda veya tam tersi yok hayır diyebilirsiniz.

Şimdi tabii şu var. İnsanın biraz kendisini tanıması için sizin dediğiniz anlamda bir feedback alması lazım toplumda. Ben toplumda bu konuda feedback almadım.

Öğrencilerinizden belki almışsınızdır.

Hepsi bana baktılar, ne yapacağız dediler? Şöyle yapmamız gerekir şeklinde bir tepki almadım. Hepsiyle “hocam ne yapacağız” şeklinde ilerledi. Ailem de hep bana sorar. Eşim pişireceği yemeği bile bana sorar. Sürekli karar verici durumunda kaldığınızda karşıdan bir feedback gelmiyorsa o sırada kendinize ne yaptığınız konusunda bir çerçeve çizemiyorsunuz. Sadece yaptığınızı söylüyorsunuz.

Güçlü, kararlı ve dominant bir yönetici profili çiziyorsunuz gibi.

Dominantlığım şu: Kimsenin düşünmediği, girmedeği alanlara kendime göre bir düşünce yapısıyla giriyorum ama karşıdakiler bunu nasıl anladılar, nasıl ettiler bilmiyorum Çünkü bana bir tepkileri gelmediği için sadece şöyle yaparım dedikleri

için ben de onlara şöyle yapın böyle yapın diyorum, onlar da yapıyorlar. Çünkü toplumların evvela bilim konusunda bilim adamlarına bir tepki göstermesi lazım yani yaptıkları konusunda. Ama bizde maalesef bilim anlayışı henüz yerleşmiş değil. Üniversitenin ne olduğu konusunda fikri yok. Her yere üniversite açıyorlar. Biz Batı'nın kurumlarını daha anlamış değiliz. Ne demokrasisini anladık ne meclislerini anladık. Yani maalesef şu anda toplumun kurumlarının pek toplumla iletişim bağlantısı yok. Öyle iletişim sorunu var. Türk eğitiminde toplumla iletişim yok.

Hocam tam da bu sorduğum soruyla ilgili aslında sizin öğrencilerinizden hareketle bir şey daha sorayım. Bir feedback olarak da kabul ederseniz... O dönemde yönettiğiniz tezleri, yüksek lisans derslerinde okutup tartışıyoruz. Türkiye'de bu alan nasıl gelişti, hangi tez konuları çalışılmış, kuramsal çerçevede neler var, hangi yöntemler kullanılmış, hangi sonuçlara varmışlar ve dertleri ne, hangi soruların cevaplarını aramışlar noktasında yapılan tezleri genç akademisyen adaylarıyla okuyup tartışıyoruz. Bir kimlikle, ben ona ideoloji de diyorum, bir ideolojiyle veya misyonla fakültenin kurulmasını bir Anadolu Üniversitesinde görüyoruz. Ankara Üniversitesi'nin kendi hikayesi var, İstanbul Üniversitesinin kendi hikayesi var, Marmara'nın kendi hikayesi var ama hala yine özgünlüğünü koruyarak "iletişim bilimleri" adını alan tek fakülte Anadolu Üniversitesi. Başında siz vardınız, sadece yönetici olarak başında bulunmamışsınız, bu fakülte niçin kuruldu, ne yapacak sorularına siz cevap vermişsiniz. Ve yetiştirdiğiniz, danışmanlığını yaptığınız öğrenciler, sizden sonraki iletişim bilimleri alanındaki hocaları da sizin öğrencileriniz ve birisi hariç her birisinin sizin dünya görüşünüzü veya Atatürkçü düşünce sistemi ve Atatürkçü kişilik sistemi dediğiniz kavram etrafında tezlerini yazdığını gördüm. Her birisi tezde bunu yazıyor. Ama şimdi sizden şunu anlıyorum hiçbirisi aslında bir soru sormamış, onu yazmışlar. Türkiye'deki akademik alışkanlık da bu olabilir ama bir öğrenciniz var ki bunun dışında kalmış. Danışmanlığınızda doktora yapan Nabi Avcı, doktora tezinde bir defa da olsa bu kavramı kullanmıyor. Siz ne kadar onun da tezinin önsözünde Atatürkçü düşünce sistemi kavramını kullansanız da kendisi tezini bunun üzerine inşa etmemiş. Bu bana şunu gösteriyor. Hocanın benimsediği dünya görüşünü paylaşmayan bir isim varsa onunla da düzeyli hoca-öğrenci ilişkisi veya akademisyen daha deneyimli akademisyen ilişkisi yaşayabilir ve Nabi Avcı'nın orada doktora yapıyor olmasını gördüğümde...

Nabi Avcı benim eşimin de öğrencisidir Maarif Koleji'nden.

Dolayısıyla bu durum, İnal Cem Aşkun Hocanın öğrencileri ile ilişkisinde bana bir fikir veriyor. Darbe sonrası dönemde ve Türkiye'nin antidemokratik karakterinin gayet baskın olduğu bir ortamda o dönem için böyle muhafazakâr, İslami gelenekten gelen birisinin de akademide olma durumuyla çok karşılaşmıyoruz aslında. Bu durum bana bütün baskın karakterine rağmen demokrat bir İnal

Cem Aşkun hoca fikri veriyor. Biraz bunu anlatabilir misiniz? Değerlendirmem yanlış da olabilir ama bu anlamıyla öğrencilerinizle yönettiğiniz tezlerle ilişkinizi aslında biraz anlamak istiyorum. Bunu bir feedback olarak kabul edin ama aynı zamanda soru olarak da kabul ederseniz sevinirim.

Şimdi genel geçer tabirle ben liberal bir insanım. Ama şimdi piyasadaki liberallerle pek alakam yok. Benden doktora yapmak isteyenlerden ben güven mektubu isterim. Niçin benden doktora yapmak istiyorsun başka hocalar da var. Çünkü ben hiçbir doktora öğrencime benim kendi kafamın zihniyetini onlara baskı olarak kullanmam kesinlikle. Onların kendi tercihleridir. Nabi Avcı geldi. Nabi senin zihniyetin bana uymaz, bunu biliyorum dedim

Ama böyle bir düşüncesi olduğunu bile bile Nabi Avcı’nın tezine müdahale etmeden tez danışmanlığını yaptınız.

Ben kendisine “bak Nabi, benden doktora yapmak istiyorsun, tamam. Ben senin zihniyetine yakın bir insan değilim. O zaman ikimizin zihniyetinin çatışma noktası olmayacağı bir konu bul gel” dedim. O da “hocam Türkiye’de iletişim eğitim yönetimini ele alayım” dedi. “Tamam, al” dedim. Ve iletişim eğitim yönetiminden bir doktora tezi yaptı.

Çok şeffaf yürümüş o zaman ilişkiniz.

Ama dedim sen sakın ikimizin çatışma noktasına girme, o zaman sen zor durumda kalırsın dedim. Ben hiçbir öğrencime kendi toplum ideolojimi dikte etmedim. Kendileri bulacak bunu. Kendileri bulursa bulur ayrı dava ama getirdiler konularını söylediler.

Dolayısıyla onların kabul ettiği bir konu olarak Atatürkçü Düşünce Sistemi etrafında tezler hazırladılar, öyle mi?

Ben daima kendi çocuklarım dâhil kimsenin önüne düşmem, arkasından gelirim daima. Kendi çocuklarım da öyle. İlle şunu olun demedim.

Şunu diyeceğim ben kimsenin kendi yaşam biçimine müdahale edip değiştirmeye çalışmıyorum. O ne yapmak istiyorsa onun arkasında ona yardımcı olmaya çalışırım. Nabi’ye de böyle yardım ettim. Öbür çocuklar da ne yapmak istiyorlarsa “tamam, size yardım ederim” dedim. Onun için yani kendi kafama göre çerçeve koyup insanları da onun içine koymayı kesinlikle düşünmedim. O bakımdan liberal bir kafaya sahibim. Kimsenin yaşamına müdahale etmem. Herkes kendi yaşam yolunda... Benden yardım isterlerse memnuniyetle nasıl yapsam nasıl etsem diye görüşümü söylerim. Ama ille de yapın demem. İşine gelirse yapar, işine gelmezse yapmaz. Anlayışım budur, onun için doktora tezlerinin hepsini yönettim. Yoksa ben o kadar doktora nerede yöneteceğim hepsi hepsi üç tane

anca çıkarırım. Orada bir sürü adam var. Hatta şöyle şey oldu, doçentlikler çıktığı zaman ilk doçent adayları karşısında güzel sanatlardan hocalar çıktı. Onlar sanatçılar tabii. “İnal Bey bizim iletişimle alakamız yok. Nasıl yapalım bu jürileri?” dediler. “Siz sanatçı adamlarsınız karşınıza gelen insanı en azından kendi açımızdan bir değerlendirme yapacak durumda değil misiniz? Bu çocuklar sizin sayenizde iletişim biliminin öncüleri olacak Çok büyük bir misyon sahibisiniz siz, ben de yönetimden geldim. Bunu kazanmamız lazım dedim. Aksi halde Türkiye iletişim profesörüne doçentine sahip olamaz. Onun için biraz fedakârlık yapacağız. Bu çocuklara bu unvanları vereceğiz” dedim ve öyle ikna ettim. Yoksa jüriden ayrıyorlardı, zor tuttum.

Hem doktora programında hem doçentlik sürecinde de aslında belirleyici bir aktör olmuştunuz.

Tabii öyle, doktorada da öyle doçentlikte de öyle. Hep jüriye müdahale ettim çünkü ilk defa iletişim doktoraları ile karşı karşıyalar. Adamlar da haklı hiç öyle bir tecrübeleri yok, ilk defa giriyorlar. Ama biz de öyle yetiştik. Benim hocalarım da doğrudan işletmeci değildi ki. Benim hocam iktisadi coğrafyadan gelmişti. Diğer hocam hukuktan gelmişti, arazi hukukundan doktora yapmış, sonra iletişime geçmişler. Onlar kurdular bu bilimi. Yoksa tepeden inme iletişimci olunmuyor, işletmeci de olunmuyor. Birileri geliyor ben bu sahaya gireyim, bu yolu açayım, insan yetiştireyim diyor. Öyle oluyor iktisatçılar eskiden yoktu. İşletme iktisadın içindeydi. İşletme iktisadı diye geçirdi. Benim hocam “hayır” dedi “bu Amerika’da ayrı bir fakülte”! Onun mücadelesini kendi kitabında yazar zaten, çok büyük mücadele, İstanbul Üniversitesi gibi böyle geleneksel, katı bir üniversitede İşletme Fakültesi kurmak, öyle kolay değil. Ben Eskişehir’de kurdum. Eskişehir’de bir tepki yok ama İstanbul’da çok büyük tepki var. Osmanlı kültürü var en azından karşısında. adama sorarlar nereden çıkardın diye. Sonra çok yerleşti bütün Türkiye’ye yayıldı, ayrı dava. Ama dediğim gibi hep dışarıdan gelen, ayrı branştan gelenler Türkiye’ye birtakım branşları kazandırmışlardır. Yoksa kendi içinde bir adam çıkıp da ne işletmeyi kurmuştur ne de iletişimi kurmuştur, hiçbirini kurmamıştır, hep dışarıdan gelen başka branşlardan gelen insanlar o bilim alanlarına girmişler ve Türkiye’ye onu kazandırmışlardır. Tabii ki ben iletişim akademisyeni değilim, eğitimim içerisinde tabii ki iletişim yok. Okul olarak var ama benim kariyerim yönetim üzerine. Kitaplarım hepsi işletme alanında

Hocam tam da belirleyici olduğunuz Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi ile ilgili benim aklımda üç kavram öne çıkıyor. Birincisi eğitim, ikincisi sistem, üçüncüsü iletişim bilimleri. Ve daha çok iletişim bilimlerinin eğitim bilimleriyle kesişim alanı. Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi daha çok siyaset bilimiyle iletişim ilişkisi, İstanbul Üniversitesi ise hukuk ve iktisatla iletişim ilişkisi üzerinden ortaya çıkmış. Anadolu Üniversitesinin eğitim odaklı

iletişime yaklaşmasının özel bir nedeni var mı? Daha fazla sizin yönetim bilimci olmanızın da ötesinde Anadolu Üniversitesi acaba eğitimle ilgili özel bir misyon mu yükledi yoksa...

Türkiye’nin bazı kültürel zafiyetleri bizde de var. Tabii akademik kültür içinde ben bu işleri yaptım ama askeri darbenin en büyük zararı bu. Çok iyi bir yoldan gidiyorduk bir anda o yol kesildi ve Anadolu Üniversitesi’nin Akademisiyle hiçbir bağlantısı kalmadı ve şu anda Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi maalesef Türkiye’nin zayıf fakülteleri arasında bir yerde. Çünkü arkasında onu destekleyecek kültür kalmadı...

Üniversiteler gelenekleriyle yaşayan kurumlardır. Bir üniversitenin geleneğini ortadan kaldırırsanız üniversite olmaz orası artık. Herhangi bir devlet kurumu, belediye olur. Ve şu anda üniversiteler maalesef geleneklerinden koştular ve sıradan hükümete bağlı kurumlar haline geldiler. Bu kurumda da oturup bilim yapmak, bilimle uğraşmak akademisyenlik öyle kolay bir şey değil, görüyorsun insanların başına neler geliyor. Üniversite artık kendisini koruyamıyor, siyasete karşı siyasetin baskısı altında. Hâlbuki birtakım kurumlar siyasetin dışında olacak. Bunların başında basın yayın, hukuk ve üniversiteler gelir. Üniversiteler bağımsız ve özerktir. Basın bağımsız ve özgürdür. Hukuk bağımsız ve özerktir. Hukukta da müdahil olmayacak, onlar kendi yapıları içinde seçecekler...

Tabii cehaletin şeyi şu: İlle başı gözü yarıldıktan sonra anlar bazı şeyleri. Lazlara hitaben bir fıkra vardır. Affedersin öküzün biri kafasını küpe sokmuş. Lazlar toplanmışlar kafayı nasıl çıkaracağız diye. Birisi demiş ki öküzün kafasını keselim, kesmişler ama yine çıkmamış. Hadi küpü kıralım, küpü kırmışlar. Birisi demiş ki ha bu küpü niye daha evvel kırmadık. Şimdi hem küpten olduk hem öküzden olduk demiş. Türklerin her haline çok uygun bir şeydir. Bilimle bir alakan yoksa habire denersin. Türkiye hala demokraside deneme yanılma yolunda uğraşiyor. Demirel’in çok güzel bir lafı vardır: Türkiye’de nelerin olmayacağı belli olunca nelerin olacağı belli olur. Hakikaten önce olmayan, bütün olmayanlar denenir, bu kadar para, zaman kaybettikten sonra “akıl edemedik hakikaten doğrusu buymuş” denir. Türkiye bir çıkmazın içinde her konuda.

O zaman Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi bir gelenek oluşturmadığı sonucunu mu çıkarıyoruz?

Şu anda senin söylediğin tarzda bir iletişim fakültesi ne Anadolu Üniversitesi’nde ne başka yerde var maalesef. Çünkü üniversite fakülteleri daima üniversitenin akademik geleneği üzerine gelen olaylardır. Durduk yere siyasal bilimler fakültesi, durduk yere hukuk fakültesi kurulmaz. Öyle bir birikimin üniversitenin kendi geleneğinde olması lazım. Yani hukuk fakültesi, iletişim fakültesi kuracak güçte olması lazım. Birilerinin bunu çıkıp toparlaması lazım. Bu güçler edinmeden fakülte kurulursa ismen kurulur tabii. Ama çıkar çocuklar şaşkın şaşkın bakarlar

biz ne yapacağız gibilerden. Onun için maalesef Türkiye böyle bir sorunun içinde. Mühendisler de aynı sorunun içinde. Adam diyor ki makine mühendisiyim. Ne makinesinden bahsediyorsun, dikiş makinesi mi otomobil mi? Her taraf makine. Bir tek bunu tıpçılar iyi anladılar. Tıpçılar çok iyi bölümlendirdiler. Kalpten anlayan var, böbrekten anlayanlar var. Eskiden hepsi dâhiliye mütehassısıydı. Bir adam böbrekten başlar kalpten çıkardı. Tıptakiler anladılar ve 30-40 tane kürsü kurdular. İletişim fakültesi evvela iletişimci yetiştirmeye çalışacak. Nedir iletişimci? Evvela bunu tartışmamız lazım. Biz hangi dersleri hangi metotlarla ortaya koyarsak iletişimci denen bir adam ortaya çıkar ki bu adam gazetede çalışır, televizyonda çalışır, orkestrada çalışır, ticarete çalışır, siyasette çalışır? Eğitim fakültelerinin öğretmen değil evvela eğitimci yetiştirmesi lazım. Evvela meslekler sonra ona bağlı işler vardır. Ama biz meslekleri atlayıp işlere adam yetiştiriyoruz. Hayır, meslek çok önemli. İktisatçı yetiştireceksin, işletmeci yetiştireceksin, iletişimci yetiştireceksin, hukukçu, siyasetçi... Onu tarif etmen lazım ki ondan sonra adam gidip partilerde şurada burada çalışsın. İletişimde de sorun bu. Örneğin şu anda edebiyat fakültelerinin ne istediği belli değil; sosyoloji var, psikoloji var, sosyal psikoloji var. Ne oluyor? Bunlar ne işe yarıyor? Doldur birtakım dersleri çocukları mezun et, çocuklar bakıyor ne yapacağız diye. Çünkü edebiyat fakültesinden yetişecek adamın evvela kişiliğinin tanımlanması lazım. Biz bu bölümlerden nasıl bir insan, nasıl bir meslek adamı yetiştireceğiz? Ve hakikaten dile hâkim insan yetişecek o edebiyat fakültesinde. Edebiyatçı yetiştirebiliyor musun sen edebiyat fakültelerinde? Yetiştiremiyorsun. Edebiyat tarihi bilgisi olan insan yetiştiriyorsun. Hakikaten sosyolog yetiştiriyor musun? Bunların hepsinde farklı iletişim var çünkü. İletişim kültürü olmadan bunları yetişemezsin.

İletişim Bilimleri Fakültesini açarken başta okulun misyonunu ortaya koyuyorsunuz, bunları tanımlıyorsunuz, okula misyon yüklerken meslekleşme meselesini de akademik çalışma alanını da kurumsal yapıyı da Kurgu dergisindeki makalelerde veya yönettiğiniz tezlerde çalışmaya konu ediyorsunuz. İletişim Bilimleri Fakültesi Açıköğretim Fakültesi'ne dönüşmeseydi yani kapanmasaydı sözünü ettiğiniz kurumsallaşma sağlanır mıydı? Sözünü ettiğiniz geleneğe dönüşür müydü?

Kapanmasaydı, ben hakikaten iletişimci yetiştirecektim. İletişim Bilimleri Fakültesinde dört alan koymuştum ben. Sinema-televizyon, basın-yayın, iletişim sanatları, eğitim iletişimi. Dört alanda iletişimci yetiştirecektim. Ona göre kafamda planlamıştım hepsini ve o çocuklar için işsizlik diye bir şey söz konusu olmayacaktı. Kendi işlerini kuracaklardı. Çünkü üniversite mezunu iş aramaz, iş arama en son lise mezununun da biter, üniversite mezunu iş kurar. Kendi kültürüne göre iş yaratır toplumda. Ama şu an üniversite mezunları da iş arıyorlar kendilerine bir iş bulamadıkları için gidip madende çalışıyor, belediyede çöpçü oluyor. Bunun için iletişimci kendi işini kurar, isterse bakkallık yapsın o problem değil,

ve en iyi şekilde de geliştirir. Çünkü sıradan cahil bakkal o bakkalı geliştiremez ama iletişimci bir adamsa o bakkaldan ta yukarıya gıda firmalarına kadar işini genişletebilir. Mesela Anadolu’da vardır bir adam manavlıktan başlamıştır Ondan sonra adam almış yürümüştür toptancı olmuştur. Şoför mahallinde başlamıştır, otobüs firması sahibi olmuştur. Bunu zekâlarıyla yapan insanlar vardır. İletişimci insan da öyledir alır, baştan bir giriş noktası bulur. Ondan sonra olduğu gibi genişletir öteki alanlara götürür. Ama onun için de hakikaten iletişimci kültürünü alması lazım. Fakültelerde yapılması gereken budur. Ama şu anda her şeyden önce üniversitelerin özerk olması lazım ki serbestçe bu görüşler tartışılsın. YÖK’e sormakla, Ankara’dan onay almakla bu işler olmaz. Onun için maalesef bugün üniversitelerin Türkiye’ye çok büyük katkısı olacağını zannetmiyorum; özerk olmadıkları, serbest düşünemedikleri ve siyasal baskı altında oldukları için... Görünüşte üniversite var, fakülteler var, öğrenci de var ama bunları bir araya topladığında bundan maalesef bir şey çıkmıyor.

Bunun kırılma noktasının YÖK gibi merkezi bir yapının kurulması olarak mı görüyorsunuz?

Evet, YÖK’le beraber bu iş bitmiştir. Dünyanın üniversitelerine bak Almanya’daki hangi üniversiteler Berlin ‘den karar bekliyor acaba? Var mı öyle bir şey. Fransız üniversiteleri Paris’ten karar mı bekliyor? Amerikan üniversiteleri Washington’a mı bakıyor? Olmaz öyle şey. Özerk olması gereken ilk kurum üniversitelerdir kesinlikle, çünkü düşünce kurumudur, düşünce de başkasının baskısı ile olacak bir iş değildir; serbest olması lazım herkes. Onun için üniversitede her tür insan vardır. Git Amerikan üniversitelerine Hintliler de vardır, Afrikalılar da vardır, sortla gelenler de vardır. Bakın hiçbir üniversitenin başına akademisyen yönü kuvvetli olan bir rektör gelmiyor. Hep siyaset tarafı olan adamlar geliyor. Tabii rektörün özelliği aynı zamanda akademisyen olması. Kendi alanında temayüz etmiş olması lazım ki karşıdaki arkadaşların akademik kaygılarını anlansın ama siyasi gelenekten geliyorsa unvanı almışsa, unvan alınıyor bir şekilde, o adam karşıdaki arkadaşının akademik çabasını anlayamaz, akademisyenleri geliştirecek tedbirleri de alamaz. İşte benim Anadolu Üniversitesi’nde iletişimde 12 sene de kurduğum arşivi dağıttılar. Çünkü anlayamaz ki “hocam biz muhafaza edelim” desin. En son benim oradaki öğrencime dedim ki bu arşivi dağıtalım. O da nasıl dağıtıysa bir kısmını kütüphaneye verdi, bir kısmı belki kağıt fabrikalarına gitti. O 12 yıllık mücadelem. Orada bir akademik kültür vardı, akademinin bayrağıyla beraber. Orhan Oğuz’un masası, koltuğu vardı benim odamda. Orhan Bey cenazesi kalktı Anadolu Üniversitesi’nden. O cenazede akademinin de cenazesi kılınmış oldu. Gitti. Şu anda Anadolu Üniversitesi’nin bir geçmişi yok kesinlikle. Çünkü o iletişim fakülteleri akademi kültüründen gelmişti.

Son iki sorum var. Birincisi Kurgu Dergisi'yle ilgili. İkincisi de iletişim bilimleri doktora programı ile ilgili. Doktora programını açıyorsunuz, YÖK'ten önce öğrencileri alıyorsunuz. Sonra darbe oluyor, YÖK kuruluyor ve fakülte değişiyor. Fakültenin Açıköğretime dönüşmesi sonrasında iletişim bilimleri doktora programı devam ediyor mu? Bir defa mı öğrenci aldınız? Bir öğrenci grubu. Sonrasında İletişim Bilimleri Fakültesi, Açıköğretim Fakültesi dönüştüğünde doktora programı da kapanıyor mu?

Tabii ondan sonra iş tamamen sosyal bilimler enstitüsüne intikal etti, fakültelerin doktora yapma hakları ellerinden alındı. Şu anda doktora ile masturlar fakültelerde yapılmıyor. Şu anda artık iletişim bilimleri doktorası yok. Enstitülerin doktora programları var. Hangi branştaysa o dalda...

İletişim Bilimleri Fakültesi'nde açtığınız Türkiye'nin ilk iletişim bilimleri doktora programına siz bir defa öğrenci almış oldunuz, doğru mu?

Tabii, YÖK gelince o programlar enstitülere devredildi. Şu anda fakülteler sadece lisans eğitimi yapan yerler. Yüksek lisans ve doktora artık fakültelerde yapılmıyor. Onun için sözde fakülte.

Bir de derginin kuruluş hikâyesini merak ediyorum. Bir alanın disiplin olmasını sağlayan unsurlardan bir tanesi periyodik olarak akademisyenlerin bilgi üretip yayınladıkları bu dergilerin olmasıdır. Aslında disiplin olarak alanın kurumsallaşması açısından da önemli, bildiğim kadarıyla Gazi Üniversitesiyle beraber o zaman iletişim adıyla ilk dergiyi çıkaranlardan birisiniz, Halen yayında olan Kurgu Dergisi'ni 1979'da çıkarıyorsunuz. Derginin hikâyesini de biraz anlatır mısınız? Siz zaten başındasınız, ona dair ne söylemek istersiniz hatırladıklarınızdan?

Benim anlayışına göre her fakültenin bir dergisi olması gerekir. Her üniversitenin bir gazetesi olması gerektiği gibi. Anadolu Üniversitesi'nde rektör olsaydım Anadolu Üniversitesi'nin gazetesi de olurdu ve raflarda duruyor olurdu şimdi. Fakülte dergisi fakültenin elemanlarının akademisyenlik ürünlerinin makale hazırlıkları oluyor, çeviriler yapıyorlar. Dergi onların akademik zihinlerinin ürünlerinin ortaya çıktığı bir yer. Dergiler öğretim üyelerinin, hangi seviyede olursa olsun, akademik zihninin sürekliliğini sağlamada çok önemli bir araçtır. Her dergi sayısını hazırlarken bölümlerdeki herkesten sordum. Tamam, hocam hazırlıyorum derlerdi. Bak bir tek senin makalen eksik bekletiyorum dergiyi derdim, zorlardım. Onun için hepsi kendine göre bir çalışma yapardı, dergide vardır zaten, bölümleri görürsün. Ama ilgilenmezsen buradan iş çıkmaz zaten kesinlikle. Herkes oturup makale mi yazacak? Benim yayın anlayışına göre her üniversitenin dergisi, gazetesi olacak halka hitap eden. Hem de her fakültenin kendi dergisi olacak...

Ben iletişim fakültesinde öğrenci alacak özel seçme metotları kullandım kesinlikle. Ama sonradan üniversite puanları ile geldi ayrıca seçme sınavı yaptım. O seçme sınavında çocuklara müzik dinlettik. Türk sanat müziği, halk müziği, bir de Batı müziği. Bu müzik size ne çağırırdı? Oturup yazıyorlardı en çok yazı Batı müziğinden geldi maalesef. En azı da Türk sanat müziğinden geldi. Ama Batı müziğinden çok geldi 12 ekranlı bir sayfa verdik. Burada siz istediğiniz Nasreddin Hoca fıkrasını bu ekranlara resimle ve yazıyla istediğiniz şekilde resimlendirin bu fıkra sizde ne anlama geliyor diye. Değişik şeyler kullandık. Ayrıca sözlü sınav da yaptım gelen çocukları. Hocalarla gruplar kurduk. Çünkü fakülteyi seçme hakkı olduğu gibi öğretim üyesinin de öğrenci seçme hakkı olduğu anlayışındaydık. Onun için yazılıdan sonra da mülakatlarla çocuğa sorular soruyorduk. “Seneye üniversite sınavına girecek misin?” “Tabii gireceğim” diyor. O çocuğu ben niye alayım fakülteye. Ama yok “ben burada okuyacağım” diyen adamı en azından alıyorduk. Bir de çocuğun konuşma tarzı, hareketleri hakikaten bu fakültenin bünyesine uyup uymayacağına dair iyi kötü işaretler veriyordu. Onun için sadece üniversite sınavından geçen adam almadım kesinlikle. 100 kişi geldi oradan 25 kişiyi o metotlarla seçtik, öyle aldık. Onun için kendime göre bir üniversite anlayışım vardı. Onu akademi özerkliği içinde elimden geldiği kadar kullanmaya çalıştım. Ama hepsi tarih oldu. Şu anda benim hayalimin bir parçası dahi üniversitelerde gerçekleşemez. Ortaöğretim kurumlarından birine dönmüş vaziyettedir. Herkes derse giriyor, çıkıyor. Üniversite kampüsleri muhteşem muazzam ama içinde ruh yok maalesef. Ruhsuz kurumlar haline geldi. Onun için çocuklar tabii işsiz de kalır. Ama çocuklar gidecekleri yer olmadığı için mecburen üniversiteye gidiyorlar hepsi kafelerdeler şu anda.

Son olarak paylaşmak istediğiniz bir şey var mı? Bir anı olabilir, gelecek kuşaklara tavsiye olabilir, akademiye dair bir öneri olabilir. Paylaşmak istediğiniz bir şeyler varsa onu da dinlemek isteriz.

İnteresan bir şey söyleyebilirim. Ben Kütahya’ya, Bursa’ya, Afyon’a gittim, Ankara’ya derslere gittim, İstanbul’a da derse geldim. Ve 30 sene boyunca yollardaydım. Her hafta Eskişehir’e gidiyordum. Sonra İstanbul’a taşındım. Çünkü baktım çocukları Eskişehir’de yetiştiremeyeceğim onun için 1984 yılında ailemi İstanbul’a naklettim. Evliliğim de benim farklı bir evliliğdir. Şöyle söyleyeyim: Babam beni evlendirmeye kalktı. Önce arkadaşlarının kızlarını istedi, hiçbiri kabul etmedi, bizim kızlardan bilim adamı karısı olmaz dediler. “Oğlum ne yapacağız” dedi. “Madem kız arıyorsun bir, aradığım kız İstanbullu olacak” dedim. “O niye dedi?” “Bir gün İstanbul’a gitmek durumunda kalabiliriz” dedim. “İki, mutlaka üniversite tahsili olacak. Çünkü benim kafama göre en azından profesör nedir, doçent nedir bilecek. Ev kadını olmayacak” dedim. “Mümkünse sanat dallarından birinde hoca olsun. Edebiyat olsun, müzik olsun, resim olsun. Bunlardan biri olsun” dedim. “Yaşı da fazla küçük olmasın benden. Bunlara uygun birini bulursan

onunla tanıştı, kim olursa olsun.” dedim Sonra bizim hanımı görmüş kitapçada “sana iyi bir kız buldum, tanıştıracam” dedi. Tanıştık. Bir yemeğe çıkın dediler. Yemeğe çıktık. Eskişehir’in o zaman Gamgam Oteli diye bir oteli var, restoranı var. Kimse de beni kızla yemek yerken görmemiş. Hafta sonu arkadaşlar gelmişler, bana bakıyorlar, bu nereden buldu bu kıızı diye. 8’de oturduk masaya dört saat sonra evlilik kararıyla kalktık. Konuşmadığımız şey kalmadı, her şey, partilere kadar her şey konuşuldu ve bu dört saatlik konuşma sonunda 54 yıllık bir evlilik var şu anda. İki tane profesör kız çıktı bu evlilikten ve hakikaten Eskişehir’den bir süre sonra İstanbul’a evi nakletmek zorunda kaldık. Çünkü Eskişehir’in ortamı artık çocuklarımız için yetersizdi. Akademiden başka bir şey yok Eskişehir’de, ben nasıl çocuk yetiştireceğim. “Hanım hadi İstanbul’a gidiyoruz artık” dedim. Önce bir sene gitti geldi hanım yapamadı sonra baktı “haklıymışsın” dedi.

Geriye dönüp baktığınızda akademiyle ilgili pişmanlıklarınıza dair bir şey söylemek ister misiniz?

Şimdi pişmanlık diye bir şey yok. Pişmanlık aslında insanın kendi yapması olup da yapamayacağı. Ben yapmam gerekenleri yaptım ama o kadar oldu. Değim gibi çünkü nihayet yönetimde yetki önemlidir tabii. Türkiye’de şöyle bir şey var, yetki ve sorumluluk yönetimde denktir. Ne kadar yetkiniz varsa o kadar sorumlusunuz. Fakat Türkiye’nin sorunu yetkililerin sorumsuzluğu, sorumluların yetkisizliği; yetkililerin ilgisizliği, ilgililerin yetkisizliği, yetkililerin hem ilgisizliği hem bilgisizliği...

Akademi’de çok zevkli günlerimiz olmuştur, sorunluydu ama yani öyle derdi çocuklar bana hocam akademide bizim başımıza bir fanus geçirdiniz. Türkiye’de neler oldu biz farkında bile değiliz. Seminerler, toplantılar, dergiler... Türkiye yerinden oynuyor bizim kampüste hiç bir hareket yok. Çünkü herkes uğraşılıyor filmler çekiliyor, televizyon programları yapılıyor. Öyle çok zengin hayatımız oldu kesinlikle. 17-18 sene çok iyi yaşadık. Ondan sonrası artık hiçbir şey kalmadı. Yaşam bilimi. Sınıflara girdim ben onun dersini verdim. Fakat çocuklar “hocam siz anlatın” diyorlar hep. “oğlum siz anlatın ben sizi dinleyeyim, konuşacağız”. Bir formalık yaşam bilimi makalemi bir ayda okutamadım heriflere. Enteresan, okuyamıyor çocuklar ne hikmetse. Dedim ki “artık bizim sınıflarda işimiz kalmamış”. Bizim peder rahmetli en son ayrılırken sınıfa girmiş en son sınıfa. Hocam bizi bırakma! Güzel bir lafı var. “Evladım ne siz benim öğrencimsiniz ne ben sizin öğretmeninizim. Size uygun öğretmenler benden sonra mutlaka sınıfa gelir. Onun için ben artık size öğretmenlik yapmayacağım” demiş. Ben de aynı şeyi söyledim ondan 40 sene sonra. Kusura bakmayın çünkü benim öğrencim kendisi çalışan adam. Onlar beni itiyorlar, sen anlat dinleyelim. Öyle bir şey yok kesinlikle. Öyle şekilde öğretilmiş bırakmış. Doktora dersi verdim. Odamda yapıyordum zaten ama lisans düzeyinde artık ders verecek durumda değildim. Bir de şu bilgisayarlar

girdi artık onları kullanacak durumda değildim. Yani bizim yaşam teknolojimiz daktiloda kaldı. Kullanan olurdu ama ben artık onu gereksiz gördüm. Çünkü hala topluma ısrar etmenin âlemi yok. Görüyorum arkadaşlar uğraşiyor devamlı. Kimler bu topluma geldi uğraştı, neler yaptı? İnsan yaşlılığında biraz da kendine kahretmemesi lazım, daha huzurlu olması lazım. Bu toplum buraya kadar. Atatürk'ü şu anda sorguluyorlar. Biz de ondan daha ileride durumda değiliz ki. Ne yaptıysak bu kadar yaptık iyi oldu kötü oldu neyse yaşımız da 80'e dayandı zaten. Bundan sonra yapacağımız çok fazla bir şey yok. İşte ne kadar yaşarsak kimseye yük olmadan... Bir arkadaşın dediği gibi "kendin yatıp kendin kalkabiliyorsan problem yok". Şu anda kendim yatıp kendim kalkabiliyorum. Kimseye de Allah muhtaç etmesin onun için de sessiz sedasız çekip gidelim dünyadan. Benim en son sözüm bu size.

Hocam teşekkür ediyorum.

İnşallah yararlı olmuşuzdur.

